
Lõpparuanne

Eesti kvalifikatsiooniraamistiku rakendamise analüüs

Tauno Õunapuu, Merle Raun, Katriin Visnapuu, Delis Lauringson

---

05.09.2025

Uuring: Õunapuu, T., Raun, M., Visnapuu, K., Lauringson, D. (2025). *Eesti kvalifikatsiooniraamistiku rakendamise analüüs*

Autorid: Tauno Õunapuu, Merle Raun, Katriin Visnapuu, Delis Lauringson

Teostaja: LevelLab OÜ

Tellijä: Haridus- ja Teadusministeerium

Uuringut rahastati haridus- ja noorteprogrammi meetme „Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed“ toetuse andmise tingimustega kehtestatud tegevuse „Kutsesüsteemi reform“ eelarvest.

Sisukord

Lühikokkuvõte.....	4
Sissejuhatus	5
1 Uuringu metoodika	6
2 Eesti ja võrdlusriikide kvalifikatsiooniraamistikud ja nende rakendamine	8
2.1 Eesti kvalifikatsiooniraamistik (EKR).....	8
2.2 EKR probleemkohad	14
2.3 Läti riiklik kvalifikatsiooniraamistik (LQF)	15
2.3.1 Tasemekirjelduste struktuur ja ülesehitus.....	15
2.3.2 Seosed hariduse, kutsesüsteemi ja töömaailmaga.....	17
2.3.3 LQF-i tugevused	17
2.3.4 LQF-i rakendamisega seotud probleemid ja arendusvajadused	18
2.4 Hollandi riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NLQF)	19
2.4.1 Tasemekirjelduste struktuur ja ülesehitus.....	19
2.4.2 Seosed hariduse, kutsesüsteemi ja töömaailmaga.....	25
2.4.3 NLQF-i tugevused	26
2.4.4 NLQF-i rakendamisega seotud probleemid ja arendusvajadused	26
2.5 Iirimaa riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NFQ)	27
2.5.1 Tasemekirjelduste struktuur ja ülesehitus.....	27
2.5.2 Seosed hariduse, kutsesüsteemi ja töömaailmaga.....	30
2.5.3 NFQ-i tugevused.....	30
2.5.4 NFQ-i rakendamisega seotud probleemid ja arendusvajadused	31
2.6 Soome riiklik kvalifikatsiooniraamistik (FiNQF)	32
2.6.1 Tasemekirjelduste struktuur ja ülesehitus.....	32
2.6.2 Seosed hariduse, kutsesüsteemi ja töömaailmaga.....	35
2.6.3 FiNQF-i tugevused	35
2.6.4 FiNQF-i rakendamisega seotud probleemid ja arendusvajadused	37
3 EKR-i uuendatud tasemekirjeldused.....	38
3.1 Soovitused EKR-i tasemekirjelduste struktuuri ja sisu osas.....	40
3.2 Soovitused EKR tasemekirjelduste juurutamiseks.....	42
3.3 EKR uuendatud tasemekirjeldused	43
Kasutatud allikad	45
Lisa 1. EKR-i uuendatud tasemekirjeldused – kolme dimensiooniga variant	48

Lühikokkuvõte

Uuringu läbiviimise eesmärk oli töötada välja ettepanekud Eesti kvalifikatsiooniraamistiku uuteks tasemekirjeldusteks. Selleks hinnati EKR-i senist rakendumist haridusstandardites ja kutse-kvalifikatsioonides, analüüsiti võrdlusriikide parimaid praktikaid ning korraldati valideerimis-seminare valdkondlike ekspertidega. Töö käigus analüüsiti alusdokumente (sh võrdlus Soome, Iirimaa, Hollandi ja Läti praktikatega) ning korraldati neli valideerimisseminari, kus osales kokku 47 eksperti. Metoodikas kasutati allikate, osalejate ja meetodite triangulatsiooni, et koondada eri vaatenurgad ning pakkuda võimalikult laiapõhjaselt aktsepteeritavaid lahendusi. Uuring toimus ajavahemikus 17.05–05.09.2025.

Uuringu peamine järeldus on, et EKR tasemekirjeldused toetavad küll haridusstandardite ja kutsesüsteemi sidusust, kuid on kohati liiga üldised, mistõttu need ei toeta piisavalt hästi õppekavade ja kutsestandardite arendust, tekitades liigset tõlgendamisruumi ja järjekindlusetust õpiväljundite sõnastamisel. Tasemete võrdlus näitas üldjoontes head vastavust, ent rõhuasetused on erinevad: näiteks 6.–8. tasemel rõhutab EKR tugevalt juhtimist ja vastutust, samas kui kõrgharidusstandard toob enam esile uurimis- ja meeskonnatööoskused ning 2.–5. tasemel vajab selgemat eristamist konteksti keerukus ja iseseisvuse ulatus.

Võrdlusriikide parimate praktikate analüüs võimaldab pakkuda ka Eestile sobivaid lahendusi. Holland ja Iirimaa integreerivad tasemekirjeldustesse süsteemselt „konteksti“ mõõtme (nt keskkonna ennustatavus, rahvusvaheline ulatus). Soome, Holland ja Läti kasutavad läbivalt tegevusverbe, mis seovad õpiväljundid selgelt rakendusolukordadega, ning rõhutavad tasemete vahelist loogilist progressiooni. Soomes on tasemekirjeldused koondatud üheks tervikuks, mitte esitatud kolme eraldi dimensioonina, mis muudab tasemekirjelduste teksti sidusamaks vähendades dubleerimist ja liigitusprobleeme. Need lähenemised muudavad tasemed arusaadavamaks nii õppekavade arendajatele kui ka tööandjatele ning toetavad kvalifikatsioonide võrreldavust. Kuigi võrdlusriikide tasemekirjelduste struktuur ja sisu erinevad Euroopa kvalifikatsiooniraamistikust (EQF) rohkem kui kehtiv Eesti kvalifikatsiooniraamistik (EKR), on need siiski EQF-ga piisavalt hästi võrreldavad ning pakuvad täiendavat riigisisest väärtust.

Uuendatud EKR-i ettepanekute tuum on järgmine: (a) tasemekirjelduste struktuuri täpsustamine nii, et teadmised, oskused ja vastutus oleksid seostatud selges „konteksti“ raamistikus; (b) tegevusverbide järjekindel kasutus, et vähendada üldsõnalisust ja toetada mõõdetavate õpiväljundite sõnastamist; (c) tasemete eristusjoonte teravdamine eriti 4.–6. taseme üleminekul; (d) teadmiste ja oskuste dimensioonide ühendamine. Sellised muudatused toetavad õppekavaarendust, sh mikrokvalifikatsioonide ja kutsestandardite õpiväljundite koostamist ning rõhutavad paremini haridustasemete vahelisi erinevusi.

Soovitame uute tasemekirjelduste rakendamisel kaasata aktiivselt praktikuid (seletuskirja koostamine, sihitatud koolitused, näidissõnastikud, ristviited EQF-iga) ning planeerida üleminek etapi-viisiliselt, et tagada õppekavade ja kutsestandardite uuendamise töö järjepidevus. Eesmärk on EKR, mis on ühtaegu sidus, kasutajasõbralik ja rahvusvaheliselt mõistetav ning mis toetab Eesti tööturu ja hariduse paremat lõimitust.

Sissejuhatus

Eesti kvalifikatsiooniraamistik (EKR) on loodud elukestva õppe, kvalifikatsioonide läbipaistvuse ja omavahelist võrreldavuse toetamiseks nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt. EKR tasemekirjeldused on aluseks üld-, kutse- ja kõrghariduse õppekavade ülesehitamisele, kutsestandardite koostamisele ning varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamisele. Samas on viimaste aastate jooksul ilmnunud, et kehtivad tasemekirjeldused on kohati liiga üldised ega toeta piisaval määral õppekavaarendust ega kutsesüsteemi sidusust. See raskendab õppijate liikumist haridustasemete vahel, kutse andmist ning kvalifikatsioonide mõistmist tööandjate ja ühiskonna poolt.

Siinses uuringus analüüsiti EKR-i senist rakendamist eesmärgiga hinnata selle vastavust haridussüsteemi vajadustele ning töötada välja ajakohastatud ja paremini rakendatavad tasemekirjeldused. Tehti rahvusvaheline võrdlusanalüüs Läti, Hollandi, Iirimaa ja Soome praktikatega ning toodi esile võimalikud ülevõetavad lahendused. Analüüsiti Eesti kvalifikatsiooniraamistiku tasemekirjeldusi ning võrreldi neid kõrgharidusstandardi, kutseharidusstandardi ja riiklike õppekavade õpiväljunditega. Viidi läbi neli valideerimisseminari, kus osales kokku 47 eksperti.

Eri tüüpi andmete ja allikate riskasutuseks ja tulemuste sünteesiks rakendati triangulatsiooni põhimõtet kolmel tasandil:

- **Allikate triangulatsioon.** EKR-i rakendamist hinnati õigusaktide, arengudokumentide, olemasolevate juhendmaterjalide (nt SA Kutsekoda materjalide) ning võrdlusriikide praktikate analüüsi alusel.
- **Osalejate triangulatsioon.** EKR muudatusettepanekute valideerimisse kaasati eri valdkondade eksperte – nii kutsesüsteemi kui ka hariduse arendajaid –, et hõlmata võimalikult laia kogemuste ja vaadete spektrit.
- **Metoodiline triangulatsioon.** Kombineeriti kvalitatiivse sisuanalüüsi ja ekspert-hinnangute järeldused, et tuua esile eri lähenemisviisid ja vaatenurgad ning kaasata kõigi kvalifikatsiooniraamistikku kasutatavate sihtrühmade ootused ja hinnangud.

Selline lähenemisviis aitas vältida ühe meetodi domineerimisest tingitud kitsaskohti.

Analüüsi tulemusena koostati sisuliselt põhjendatud ettepanekud EKR tasemekirjelduste struktuuri ja sisu uuendamiseks. Loodame, et see analüüs toetab EKR-i arendamist sidusaks, kasutajasõbralikuks ja rahvusvaheliselt mõistetavaks raamistikuks, mis aitab kaasa Eesti töötajaskonna konkurentsivõime kasvule ning hariduse ja tööturu paremale lõimitusele.

Uuring toimus ajavahemikus 17.05–05.09.2025

1 Uuringu metoodika

Uuringu eesmärk oli analüüsida EKR-i senist rakendamist, hinnata selle vastavust haridussüsteemi tegelikele vajadustele ning töötada välja ajakohastatud ja paremini rakendatavad tasemekirjeldused.

Eesmärgi saavutamiseks seati viis uurimisülesannet.

1. Selgitada välja vastavused, erinevused ja tähelepanu vajavad probleemid EKR-i tasemekirjelduste rakendamisel Eesti haridusstandardite ja riiklike õppekavade õpiväljundite kirjeldamisel, võttes arvesse nii erialaste ja üldoskuste kehtivaid õpiväljundeid kui ka kutsesüsteemis eri tasemete kompetentsusnõuete eristamise juhiseid.
2. Analüüsida teiste riikide kvalifikatsiooniraamistiku rakendamist ning tuvastada ülevõtmist väärivad parimad praktikad.
3. Kogutud andmetele ja analüüsile tuginedes esitada põhjendatud ettepanekud EKR-i täiustamiseks ja praeguste tasemekirjelduste muutmiseks, arvestades, et need on aluseks nii kutsestandardite kompetentsusnõuetele kui ka üld-, kutse- ja kõrghariduse õppekavade õpiväljunditele.
4. Esitleda ettepanekuid valdkonna ekspertidele kuni kolmel tellija poolt tehniliselt korraldatud valideerimisseminaril, koondada ja analüüsida saadud tagasiside ning selle põhjal vajaduse korral muuta või täiendada EKR-i muutmissettepanekuid.
5. Uuringu lõpparuandes esitada soovituslikud EKR-i tasemete uuendatud kirjeldused, mis on sisendiks asjakohaste regulatsioonide ajakohastamisel.

Uuringu teostamiseks kasutati kvalitatiivseid uurimismeetodeid – viidi läbi dokumendianalüüs (sh rahvusvaheline analüüs) ja neli valideerimisseminari.

Dokumendianalüüs

Dokumendianalüüsi eesmärgid olid järgmised.

- 1) Kaardistada ja analüüsida EKR tasemekirjelduste rolli ja rakendatavust Eesti hariduse ja kutsesüsteemi eri osades. Analüüs keskendub nii regulatiivsetele tekstidele kui ka strateegilistele arengudokumentidele. Olulisemad allikad hõlmavad kutseseadust ja selle rakendusakte, kutseharidus- ja kõrgharidusstandardeid, põhikooli ja gümnaasiumi riiklikke õppekavasid, SA Kutsekoda juhendmaterjale, „Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035“ ning teisi asjakohaseid dokumente ja strateegilisi arengukavasid. Lisaks analüüsitakse Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku (EQF) põhidokumente ja juhiseid.
- 2) Viia läbi rahvusvaheliste praktikate võrdlusanalüüs, et mõista, kuidas Eestiga sarnaste haridussüsteemidega riigid on üles ehitanud ja rakendanud oma riiklikku kvalifikatsiooniraamistikku, milliseid deskriptorite struktuure on kasutatud ning milliseid häid praktikaid võiks Eesti konteksti üle kanda. Sihtriikide valikul – Soome, Iirimaa, Läti ja Holland – arvestati struktuurse ja kultuurilise sarnasusega ning sellega, et nende kvalifikatsiooniraamistike praktika oleks Eestile rakendatav ja võrdlusväärne.

Kvalitatiivses sisuanalüüsis kasutati kombineeritud lähenemisviisi. Hanke lähteülesande nõuetest, varasematest uuringutest ja ekspertide teadmistest lähtuvalt koostati kodeerimistabel (deduktiivne lähenemisviis). Lisaks oli analüütikutel võimalik tuua välja dokumentide

läbitöötamisel ilmnunud tähelepanekuid (induktiivne analüüs). Uurimisküsimustest lähtudes koostati kodeerimistabel kuhu analüüsi käigus vajadusel ridu (koode) lisati. Tekstid segmenteeriti üldjuhul lõikude või teemaplokkide kaupa, uurimisülesannetega mitteseotud tekstiosad märgistati ja jäeti kodeerimata. Kodeerimistabelisse lisati iga koodi juurde viited analüüsitud tekstides märgistatud kohtadele. Hollandi- ja soomekeelsed dokumendid tõlgiti esmalt ChatGPT keelemudeli o3 abil eesti keelde. Kodeerimisel ja edasises analüüsis TI abi ei kasutatud. Dokumendipõhise analüüsi läbiviimise järel vaadati riigipõhised kodeerimistabelid üle, ühtlustati analüütikute poolt lisatud uusi koode (näiteks liideti mõned koodid kokku ja eemaldati mõned koodid, mis ei vastanud uurimisülesannetele) ning kategoriseeriti.

Valideerimisseminarid

Ettepanekute usaldusväärsuse ja rakendatavuse tagamiseks viidi läbi neli valideerimisseminari: esimene valideerimisseminar toimus 1. juulil, teine 18. augustil, kolmas 19. augustil ja neljas 26. augustil 2025. Valideerimisseminaridel osales kokku 47 eksperti (tabel 1).

Valideerimisseminaride eesmärk oli hinnata uuringu esialgseid tulemusi ja järeldusi ning kujundada ajakohased ja realistlikud ettepanekud EKR-i tasemekirjelduste täiustamiseks.

Ekspertidena osalesid valideerimisseminarides Olav Aarna, Helge Alt, Häli Allas, Annikki Aruväli, Helen Arus, Raul Aron, Mirje Burmeister, Margus Haidak, Ly Hõbe, Jüri Jõema, Janne Kerdo, Katrin Kerem, Katrin Kivisild, Eveli Kuklane, Kaido-Allan Lainurm, Robert Lippin, Alexandra Lumiste, Heli Mattisen, Tiina Matsi, Pille Meier, Kadi Mölder, Marelle Möll, Heli Oruaas, Einike Pilli, Helen Pärk, Janne Pukk, Tiia Randma, Kristi Raudmäe, Liivi Raudsepp, Aulika Riisenberg, Liana Roos, Maris Saarsalu, Alo Savi, Mari-Liis Seer, Meidi Sirk, Riin Suuster, Virge Sütt, Kaja Toomsalu, Ain Tõnisson, Maiki Udam, Aune Valk, Renno Veinthal, Ingrid Vetka, Kersti Viitkar, Anna-Liina Väkrum ja Anneli Zirkel.

Tabel 1. Uuringu raames toimunud valideerimisseminarid

Valideerimis-seminar	Osalejate arv	Osalejate taust	Sisu	Toimumis-aeg
1	12	Esindajad Eesti Hariduse Kvaliteedi-agentuurist, SA Kutsekojast, Teeninduse kutsenõukogust, Sisekaitseakadeemiast, Haridus- ja Teadusministeeriumist, Koolitusfirmade Liidust, Tallinna Tööstushariduskeskusest ja Ettevõtluskõrgkool Mainorist.	Dokumendianalüüsi tulemuste tutvustamine ja arutelu. EKR-i tasemekirjelduste struktuuri ja sisu muudatuseettepanekute valideerimine.	01.07.25
2	7	Esindajad SA Kutsekojast, Haridus- ja Teadusministeeriumist, Haridus- ja Noorteametist, Tallinna Ülikoolist, Tallinna Polütehnikumist ja Eesti Juhi Abi Ühingust.	Analüüsitulemuste ja esmaste järelduste arutelu. EKR uuendatud tasemekirjelduste ettepanekute valideerimine.	18.08.25
3	8	Esindajad Haridus- ja Teadusministeeriumist, Tartu Rakenduslik Kolledžist, Tartu Tamme Gümnaasiumist, Tartu Ülikoolist, Kolm Talenti OÜ-st ja Reiting PR OÜ-st.		19.08.25
4	20	Kutseseaduse eelnõu töörühma liikmed.		26.08.25

2 Eesti ja võrdlusriikide kvalifikatsiooniraamistikud ja nende rakendamine

Alapeatükis 2.1 antakse lühike ülevaate Eesti kvalifikatsiooniraamistikust ning esitatakse võrdlusanalüüs EKR-i tasemekirjelduste rakendamisest Eesti haridusstandardite ja riiklike õppekavade õpiväljundite kirjeldamisel. Alapeatükkides 2.2-2.5 kirjeldatakse võrdlusriikide kvalifikatsiooniraamistikke ja analüüsitakse nende tasemekirjeldusi, välja on toodud tähelepanu vääriavad praktikad ja lähenemisviisid ning esitatakse lühike võrdlus Eesti kvalifikatsiooniraamistikuga.

2.1 Eesti kvalifikatsiooniraamistik (EKR)

Eesti kutsesüsteem põhineb 2008. aastal vastu võetud kutseseaduse¹ uuendatud versioonil, mis on sidustatud Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku põhimõtete ja kriteeriumitega.

Kutsesüsteemi eesmärgiks on²:

- toetada Eesti töötajate konkurentsivõimet – töötajad on kompetentsed, neil on edukaks tegevuseks vajalikud teadmised, oskused, vilumused ja hoiakud;
- olla tugistruktuuriks haridussüsteemile – kutsealasele tegevusele suunatud õppe sisu ja kvaliteet vastab tööturul nõutavale;
- aidata kaasa inimeste kompetentsuse hindamisele ja tunnustamisele olenemata sellest, kus ja kuidas õppimine on toimunud;
- muuta kutsed riigisiselt ja rahvusvaheliselt võrreldavaks.

Kvalifikatsioonisüsteemi aluseks on Eesti kvalifikatsiooniraamistik (joonis 1), mis põhineb Euroopa elukestva õppe kvalifikatsiooniraamistikul (EQF). EQF ja EKR hõlmavad nii formaalhariduse kvalifikatsioone kui ka kutsekvalifikatsioone. Eesti kvalifikatsiooniraamistiku järgi on võimalikke kvalifikatsioonitasemeid kokku kaheksa³, mis koosnevad omakorda neljast alaraamistikust, millel on eraldi tasemekirjeldused, sh üldhariduse, kutsehariduse, kõrghariduse ja kutsekvalifikatsioonid ehk kutsed.⁴

Kvalifikatsiooniraamistiku põhimõtteid ja väljundipõhisust rakendatakse Eestis mitte ainult kutsesüsteemis, vaid ka kogu formaalhariduse ulatuses – üldharidusest kuni kõrghariduseni. Väljundipõhisus on aluseks ka mikrokvalifikatsioonide arendamisel. Samuti on väljundipõhisus tihedalt seotud VÕTA (varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise) praktikatega, kus raamistikku tasemekirjelduste kvaliteet ja arusaadavus on võtmetähtsusega.

Eesti kvalifikatsiooniraamistik (EKR) seob ühtseks süsteemiks üldhariduse, kutsehariduse, kõrghariduse ja kutsekvalifikatsioonid, võimaldades õpiväljundite võrreldavust ja sidusust õppekavadest kuni kutseteni. Raamistiku tasemed on ühiseks viiteks nii riiklikele haridusstandarditele kui riiklikele õppekavadele. EKR tasemekirjeldused on väga oluline sisend ka kutsestandardite koostamisel, mikrokvalifikatsioonide arendamisel ja nende õpiväljundite koostamisel ning VÕTA rakendamisel. Kõigil loetletud juhtudel toetaks EKR sihipärast rakendamist senisest veelgi paremini väljundipõhise loogika täiemahuline rakendamine tasemekirjelduste sõnastamisel.

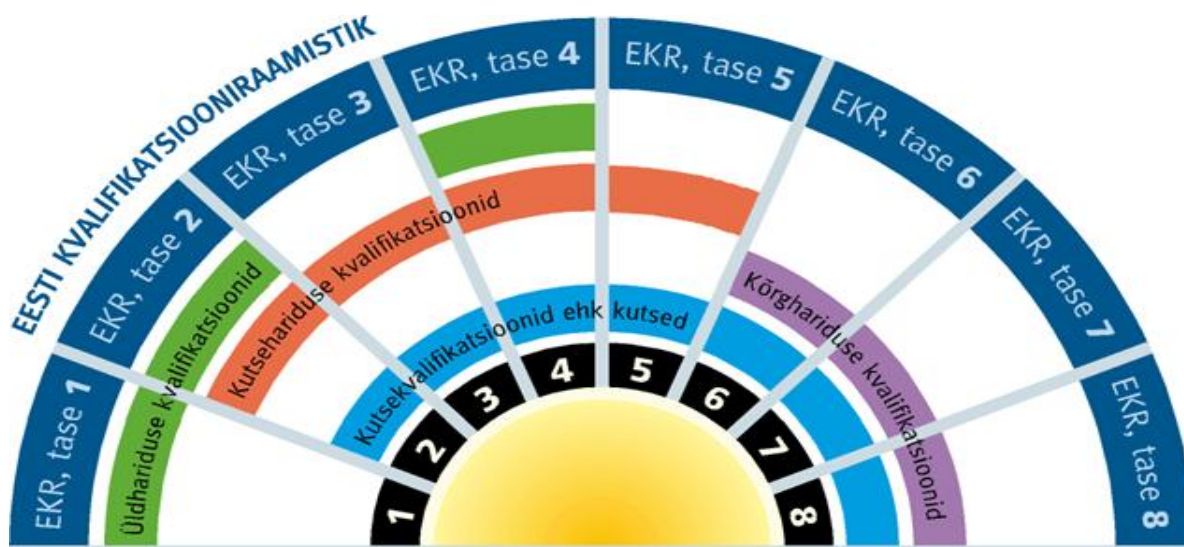
---

¹ Kutseseadus. Riigi Teataja. RT I 2008, 24, 156. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12974050>

² Kutsesüsteemi tutvustus Kutsekoda. <https://www.kutsekoda.ee/kutsesusteem/>

³ HTM. Kvalifikatsiooniraamistik. <https://www.hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kvalifikatsioonid/>

⁴ Eesti Kvalifikatsiooniraamistik. Kutsekoda. <https://www.kutsekoda.ee/eesti-kvalifikatsiooniraamistik/>

Joonis 1. Eesti kvalifikatsiooniraamistik⁴

Kutsesüsteem on osa Eesti kvalifikatsioonisüsteemist, mis seob haridussüsteemi tööturuga ja aitab kaasa elukestvale õppele ning tööalase kompetentsuse arendamisele, hindamisele, tunnustamisele ja võrdlemisele.⁵

Kvalifikatsiooniraamistiku tasemete põhjal kirjeldatud õpiväljundid seovad kokku üldhariduse (põhikooli ja gümnaasiumi riiklikud õppekavad), kutsehariduse (kutseharidusstandardid), kõrghariduse (kõrgharidusstandard) ja kutsevalifikatsioonid (kutsestandardid).⁶

Kvalifikatsiooniraamistiku tasemekirjeldused loovad ühtse aluse, mille kaudu on võimalik erinevaid haridus- ja kutsevalifikatsioone võrrelda nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt. Nende kooskõla EQF-iga tagab Eesti kvalifikatsioonide läbipaistvuse ja võrreldavuse, toetades seeläbi õppijate ja tööjõu liikuvust Euroopa Liidus. Kvalifikatsiooniraamistiku rakendamise koordinatsioonikeskus on Eestis Kutsekoda.

Formaalharidussüsteemi eri haridusliigid on kutsesüsteemiga seotud erineval määral. Eestis on kutsesüsteemiga kõige tihedamalt seotud kutseharidus ja kutseõppeasutused. Kutseõppeasutustes pakutav haridus põhineb kutsestandarditel, nende puudumisel aga sotsiaalpartnerite sisendil. Õppekavaarenduses võetakse aluseks vastavad kutsestandardid.⁷ Kutsestandarditega arvestatakse võimaluse korral ka kõrghariduse õppekavade eesmärkide ja õpiväljundite sõnastamisel. Kutsetunnistus võib kõrghariduses olla aluseks varasemate õpingute ja töökogemuse tõendamisel. Kui kutseõukogu on andnud kõrgkoolile või kutseõppeasutusele kutse andja õiguse, kantakse vastavas õppekavarühmas tasemeõppe käigus omandatud kutse õppeasutuse lõpudokumendile⁸. Tasemeõppe käigus omandatavad üldoskused on olulised ka kutsesüsteemis, näiteks keeleoskus, analüütiline mõtlemine ja suhtlemisoskus.

⁵ Haridus- ja Teadusministeerium. Kutsevalifikatsioonid. <https://www.hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kvalifikatsioonid/kutsevalifikatsioonid>

⁶ Kvalifikatsiooniraamistik. HTML. <https://hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kvalifikatsioonid/>

⁷ Riigi Teataja I, 2019. Kutseharidusstandard. <https://www.riigiteataja.ee/akt/117042019006?leiaKehtiv>

⁸ Riigi Teataja I, 2019. Kutseseadus. § 10 <https://www.riigiteataja.ee/akt/121032011022?leiaKehtiv>

Tabelis 2 on toodud EKR-i tasemetele vastavad teadmised, oskused ning vastutuse ja iseseisva tegutsemise ulatus.

Tabel 2. Kvalifikatsiooniraamistiku tasemekirjeldused⁹

Tase	Teadmised ¹⁰	Oskused ¹¹	Vastutuse ja iseseisva tegutsemise ulatus
1.	üldteadmised	põhioskused lihtsamate (töö)ülesannete täitmiseks	töötab või õpib otsesel juhendamisel piiritletud situatsioonis
2.	põhilised tööalased või õppesuunaalased faktiteadmised	põhilised kognitiivsed ja praktilised oskused vastava teabe kasutamiseks, et täita (töö)ülesandeid ja lahendada tavalisi probleeme, kasutades lihtsaid reegleid ja töövahendeid	töötab ja õpib juhendamisel, kuid mõningase iseseisvusega
3.	teadmised tööalaste või õppesuunaalaste faktide, põhimõtete, protsesside ja üldiste mõistete kohta	kognitiivsed ja praktilised oskused (töö)ülesannete täitmiseks ja probleemide lahendamiseks, valides ja rakendades põhimeetodeid, töövahendeid, materjale ja teavet	vastutab töö- või õppeülesannete täitmise eest, kohandab probleemide lahendamisel enda käitumist vastavalt olukorrale
4.	tööalased või õppesuunaalased laiaulatuslikud fakti- ja teooriate teadmised	tööalased või õppesuunaalased kognitiivsed ja praktilised oskused konkreetsetele probleemidele lahenduse leidmiseks	juhib ise oma tööd ja õppimist vastavalt juhtnööridele situatsioonides, mida saab tavaliselt ette näha, kuid mis võivad muutuda, juhendab kaaslaste tava- tööd, võtab mõningase vastutuse töö ja õppetöö hindamise ja edendamise eest
5.	tööalased või õppesuunaalased põhjalikud, spetsialiseeritud, faktilised ja teoreetilised teadmised ning teadlikkus oma teadmiste piiridest	igakülgset kognitiivset ja praktilist oskust abstraktsetele küsimustele loovate lahenduste leidmiseks	juhib ja juhendab töö- ja õppe-situatsioone, kus võivad juhtuda ettearvamatud muutused, kontrollib ja arendab enda ja teiste tegevust
6.	tööalased või õppesuunaalased süvateadmised, sh kriitiline arusaam teooriatest ja printsiipidest	meisterlikkust ja novaatorlikkust demonstreerivad arenenud oskused konkreetsete tööalaste või õppesuunaalaste keeruliste ja ettearvamatute probleemide lahendamiseks	juhatas keerulisi tehnilisi või kutsealaseid tegevusi või projekte, võtab vastutuse otsuste langetamise eest ettearvamatutes töö- või õppesituatsioonides, vastutab üksikisikute ja rühmade kutsealase arendamise juhtimise eest
7.	väga spetsialiseeritud, osaliselt tööalaste või õppesuunaalaste teadmiste esirinnas olevad teadmised, millel rajaneb originaalne mõtlemine; kriitiline teadlikkus tööalastest või õppesuunaalastest ja eri valdkondade vahelistest probleemidest	spetsialiseeritud probleemilahendamise oskused, mis on vajalikud teadus- ja/või innovatsiooni-tegevuses, et luua uusi teadmisi ja protseduure ning siduda eri valdkondade teadmisi	juhib ja muudab töö- või õppe-situatsioone, mis on keerukad, ettearvamatud ja nõuavad uut strateegilist käsitlust, võtab vastutuse kutseteadmistesse ja -tegevusse panuse andmise eest ja/või kontrollib meeskondade strateegilist tegutsemist
8.	teadmised, mis on tööalaste või õppesuunaalaste ja valdkondade teadmiste esirinnas	eriti arenenud ja spetsialiseeritud oskused ja tehnikad, kaasa arvatud süntees ja hindamine, mis on vajalikud kriitiliste küsimuste lahendamiseks teadus- ja/või innovatsioonitegevuses ja olemasolevate teadmiste või kutseoskuste täiendamiseks ning uuesti määratlemiseks	omab autoriteeti ja demonstreerib oma novaatorlikkust, iseseisvust, teadus- ja kutsealast meisterlikkust ning pidevat pühendumust uute ideede või protsesside arendamisel töö- või õppesituatsioonide, sh teadustöö esirinnas

⁹ Riigi Teataja I, 2019, Lisa 1. Kutseseadus. https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/1130/3201/9010/Lisa_1.pdf

¹⁰ Eristatakse teoreetilisi ja faktiteadmisi.

¹¹ Eristatakse kognitiivseid (loogilise, intuiitse ja loova mõtlemise kasutamine) ning praktilisi oskusi (käelised oskused ning meetodite, materjalide, tööriistade ja vahendite kasutamine).

EKR tasemekirjeldusi võrreldi igale tasemele vastavate haridusstandardite ja/või riiklike õppekavadega (tabel 3): toimetuleku õppekava, põhikooli RÕK, gümnaasiumi RÕK, kutseharidusstandard, kõrgharidusstandard.

Tabel 3. Eesti haridusstandardite ja/või riiklike õppekavade vastavus EKR tasemekirjeldustele

EKR tase 1			
Dimensioon	EKR-i tasemekirjeldus	Toimetuleku õppekava	Hinnang
Teadmised	Üldteadmised.	Teadmised iseendast, eneseteenindus, keskkonnaga kohanemine, orienteerumine sotsiaalsetes suhetes, oma keskkonna kujundamine.	Vastab. EKR vajab sõnastuselt selgemat viidet igapäevakeskkonna aspektile.
Oskused	Põhioskused lihtsamate (töö)ülesannete täitmiseks.	Tuleb toime igapäevaste tegevustega kodus ja teenindusasutustes ning saab juhendamise all hakkama lihtsama tööga.	Vastab. EKR võiks lisada viite igapäevaelu kontekstile.
Vastutus ja iseseisvus	Töötab või õpib otsesel juhendamisel piiritletud situatsioonis.	Õppija suudab toimida „juhendamise ja järelevalve all“, arengueesmärk on „omandada iseseisva elu oskused“, kuid pidev tugi on vajalik.	Vastab. EKR võiks lisada viite toe vajadusele igapäevaelus.
EKR tase 2			
Dimensioon	EKR-i tasemekirjeldus	Kutseharidusstandard	Hinnang
Teadmised	Põhilised tööalased või õppesuunaalased faktiteadmised.	Teab ja kirjeldab peamisi kutse- ja erialaseid mõisteid ning põhimõtteid; saab aru oma töö põhiprotsessidest.	Vastab. Mõlemas rõhk baasfaktidel ja -mõistetel. KHS lisab spetsiifiliselt erialase sõnavara.
Oskused	Põhilised kognitiivsed ja praktilised oskused vastava teabe kasutamiseks, et täita (töö)ülesandeid ja lahendada tavalisi probleeme, kasutades lihtsaid reegleid ja töövahendeid.	Oskab täita tavapäraseid, piiratud vastutusega tööülesandeid; teeb seda juhendamisel, stabiilsetes olukordades.	Vastab. Mõlemad rõhutavad lihtsat, juhendatud tegutsemist; KHS täpsustab stabiilse töökeskkonna.
Vastutus ja iseseisvus	Töötab ja õpib juhendamisel, kuid mõningase iseseisvusega.	Suudab täita tööülesandeid juhendamisel; töötab stabiilsetes situatsioonides.	Vastab. KHS rõhutab, et vastutus on piiratud ja olukorrad enamasti etteaimatavad.
Dimensioon	EKR-i tasemekirjeldus	Põhikooli riiklik õppekava	
Teadmised	Põhilised tööalased või õppesuunaalased faktiteadmised.	Õppekavas on viide EKR-i 2. tasemele.	Vastab.
Oskused	Põhilised kognitiivsed ja praktilised oskused vastava teabe kasutamiseks, et täita (töö)ülesandeid ja lahendada tavalisi probleeme, kasutades lihtsaid reegleid ja töövahendeid.	Õpipädevus ning matemaatika-, loodusteadus- ja tehnoloogiapädevus nõuavad algtaseme probleemilahendust (nt mõõtmine, mudeldamine); digipädevus näeb ette baastaseme IKT-oskusi.	Vastab. RÕK annab selged baasoskuskõhused, mis vastavad „lihtsate reeglite“ kasutamisele.
Vastutus ja iseseisvus	Töötab ja õpib juhendamisel, kuid mõningase iseseisvusega.	Enesemääratluspädevus rõhutab enesejuhtimise algtaset; sotsiaal- ja kodanikupädevus harjutab koostööd ning vastutust oma tegude eest juhendatud keskkonnas.	Vastab osaliselt. RÕK arendab iseseisvust samm-sammult.
EKR tase 3			
Dimensioon	EKR-i tasemekirjeldus	Kutseharidusstandard	Hinnang
Teadmised	Teadmised tööalaste või õppesuunaalaste faktide, põhimõtete, protsesside ja üldiste mõistete kohta.	Teab ja tunneb kutse- ja eriala oskussõnavara, põhimõtteid, tehnoloogiad, protsesse, materjale ja seadmeid.	Vastab. Mõlemas laieneb teadmusbaas protsesside ja tehnoloogiateni.
Oskused	Kognitiivsed ja praktilised oskused (töö)ülesannete täitmiseks ja probleemide lahendamiseks, valides ja rakendades põhimeetodeid, töövahendeid, materjale ja teavet.	Oskab iseseisvalt täita mitmekesisel tööülesandel; vastutab töö tulemuste eest; tegutseb stabiilsetes või vähesel määral muutuvates olukordades.	Vastab. EKR rõhutab meetodivalikut, KHS lisab vastutuse aspekti ja töökeskkonna stabiilsuse.

Vastutus ja iseseisvus	Vastutab töö- või õppeülesannete täitmise eest, kohandab probleemide lahendamisel enda käitumist vastavalt olukorrale.	Töötab iseseisvalt, vastutab oma töö eest; vajadusel kohandab käitumist.	Vastab. Mõlemad eeldavad autonoomiat ja eneseregulatsiooni lihtsamates olukordades.
EKR tase 4			
Dimensioon	EKR-i tasemekirjeldus	Kutseharidusstandard	Hinnang
Teadmised	Töölased või õppesuunaalased laialtulatavlikud fakti- ja teooriate teadmised.	Tunneb kutse- ja eriala põhimõtteid, teooriaid ja tehnoloogiaid ning rakendab neid nii tavapärastes kui ka uudsetes olukordades.	Vastab. Ka KHS rõhutab rakendamist erinevates olukordades, EKR piirdub mõistmisega.
Oskused	Töölased või õppesuunaalased kognitiivsed ja praktilised oskused konkreetsetele probleemidele lahenduse leidmiseks.	Täidab iseseisvalt keerukaid ja mitmekesiseid, uudseid lahendusi nõudvaid tööülesandeid.	Vastab. Mõlemad eeldavad loovat tegutsemist; KHS toob selgemalt välja ülesannete keerukuse.
Vastutus ja iseseisvus	Juhib ise oma tööd ja õppimist vastavalt juhtnõuetele situatsioonides, mida saab tavaliselt ette näha, kuid mis võivad muutuda, juhendab kaaslaste tavatöid, võtab mõningase vastutuse töö ja õppetöö hindamise ja edendamise eest.	Vastutab oma tööülesannete eest; võib juhendada kaastöötajaid ja osaleda meeskonna juhtimises.	Vastab. KHS rõhutab vastutust, EKR täpsustab juhendamise ulatust.
Dimensioon			
Dimensioon	EKR-i tasemekirjeldus	Gümnaasiumi riiklik õppekava	Hinnang
Teadmised	Töölased või õppesuunaalased laialtulatavlikud fakti- ja teooriate teadmised.	Süvateadmiste omandamine ülikooliõpinguteks; eri valdkondade teoreetiline pagas.	Vastab. RÕK näeb ette laiapõhjalised, teoreetiliselt põhjendatud teadmised.
Oskused	Töölased või õppesuunaalased kognitiivsed ja praktilised oskused konkreetsetele probleemidele lahenduse leidmiseks.	Keerukate probleemide lahendamise oskus, infootsing, strateegiline õppimine; ettevõtlikkus- ja digipädevused, loovate ning tehnoloogiliste lahenduste kasutamine. (õpipädevus).	Vastab. ÕK üldpädevused katavad nii kognitiivseid (analüüs, kriitiline mõtlemine) kui ka praktilisi (projektitöö, IKT-vahendite kasutus) oskusi.
Vastutus ja iseseisvus	Juhib ise oma tööd ja õppimist vastavalt juhtnõuetele situatsioonides, mida saab tavaliselt ette näha, kuid mis võivad muutuda, juhendab kaaslaste tavatöid, võtab mõningase vastutuse töö ja õppetöö hindamise ja edendamise eest.	Enesemääratluspädevus ja sotsiaalkodanikupädevus eeldavad enesejuhtimist, vastutust avalikus ruumis ning kaaslastega koostööd.	Vastab. RÕK rõhutab iseseisvust ja kaaslaste juhendamist; hindamisearendamise vastutus on pigem kooli tasandil, kuid pädevused annavad selleks eeldused.
EKR tase 5			
Dimensioon	EKR-i tasemekirjeldus	Kutseharidusstandard	Hinnang
Teadmised	Töölased või õppesuunaalased põhjalikud, spetsialiseeritud, faktilised ja teoreetilised teadmised ning teadlikkus oma teadmiste piiridest.	Tunneb kutse- ja eriala põhjalikult; rakendab põhimõtteid, teooriaid ja tehnoloogiaid loovalt nii tavalises kui ka uudses tööolukorras.	Vastab osaliselt. KHS rõhutab ka rakendamist.
Oskused	Igakülgset kognitiivset ja praktilist oskust abstraktsetele küsimustele loovate lahenduste leidmiseks.	Oskab iseseisvalt täita keerukaid, loovaid ja uudseid ülesandeid; valib sobivad töö- ja probleemilahendusmeetodid.	Vastab. Mõlemad eeldavad loovaid lahendusi ja sobivate meetodite valikut; terminoloogia erineb, sisu kattub.
Vastutus ja iseseisvus	Juhib ja juhendab töö- ja õppe-situatsioone, kus võivad juhtuda ettearvamatud muutused, kontrollib ja arendab enda ja teiste tegevust.	Vastutab oma töö eest, juhendab ja koolitab kaastöötajaid, osaleb meeskondade juhtimises ning täiendab end iseseisvalt.	Vastab. KHS rõhutab muutuvat töökeskkonda, EKR lisab inimesekeskse arengu toetamise.
EKR tase 6			
Dimensioon	EKR-i tasemekirjeldus	Kõrgharidusstandard	Hinnang
Teadmised	Töö- või õppesuunaalased süvateadmised, sh kriitiline arusaam teooriatest ja printsiipidest.	Tunneb valdkonna teoreetilisi lähtekehti ja arengusuundi, eristab fakte arvamustest.	Vastab.

Oskused	Meisterlikkust ja novaatorlikkust demonstreerivad arenenud oskused konkreetsete töö- või õppesuunaalaste keeruliste ja ettearvamatute probleemide lahendamiseks.	Probleemide sõnastamine, andmete kogumine / analüüs; digipädevus; meeskonnatöö.	Vastab osaliselt. KHS rõhutab uurimisoskust ja meeskonnatööd; EKR loovaid, novaatorlikke lahendusi.
Vastutus ja iseseisvus	Juhatab keerulisi tehnilisi või kutsealaseid tegevusi või projekte, võtab vastutuse otsuste langetamise eest ettearvamatutes töö- või õppesituatsioonides, vastutab üksikisikute ja rühmade kutsealase arendamise juhtimise eest.	Töötab iseseisvalt ja meeskonnas; täidab vastutustundlikult erialaseid ülesandeid.	Vastab osaliselt. KHS-is väiksem rõhk juhtimisel ja vastutusel kui EKR-is.
EKR tase 7			
Dimensioon	EKR-i tasemekirjeldus	Kõrgharidusstandard	Hinnang
Teadmised	Väga spetsialiseeritud, osaliselt tööalaste või õppesuunaalaste teadmiste esirinnas olevad teadmised, millel rajaneb originaalne mõtlemine; kriitiline teadlikkus tööalastest või õppesuunaalastest ja eri valdkondade vahelistest probleemidest.	Rakendab teadmisi strateegiliselt, tunneb valdkonna tulevikusuundi.	Vastab. Mõlemad eeldavad süvateadmisi; EKR toob selgemalt esile uue teadmise loomise.
Oskused	Spetsialiseeritud probleemilahendamise oskused, mis on vajalikud teadus- ja/või innovatsioonitegevuses, et luua uusi teadmisi ja protseduure ning siduda eri valdkondade teadmisi.	Lahendab erialaga seotud ja erialaüleseid kompleksseid probleeme kohaste meetoditega ja argumenteerib tõendus- põhiselt pakutavate lahenduste mõju.	Vastab. KHS-i rõhk rakendusel ja mõju hindamisel, EKR-i rõhk innovatsioonil.
Vastutus ja iseseisvus	Juhib ja muudab töö- või õppesituatsioone, mis on keerukad, ettearvamatud ja nõuavad uut strateegilist käsitlust, võtab vastutuse kutseteadmistesse ja -tegevusse panuse andmise eest ja/või kontrollib meeskondade strateegilist tegutsemist.	Näitab loovust ja meeskonna juhtimise oskust; toetab teiste õppimist.	Vastab osaliselt. KHS sisaldab juhtimist, ent EKR eeldab laiemat strateegilist muutmisvõimet.
EKR tase 8			
Dimensioon	EKR-i tasemekirjeldus	Kõrgharidusstandard	Hinnang
Teadmised	Teadmised, mis on tööalaste või õppesuunaalaste ja valdkondade teadmiste esirinnas.	Tunneb uusimaid teooriaid, arendab uurimis-meetodeid, loob valdkondade üleseid seoseid.	Vastab. Mõlemad nõuavad rahvusvahelise taseme originaalsust.
Oskused	Eriti arenenud ja spetsialiseeritud oskused ja tehnikad, kaasa arvatud süntees ja hindamine, mis on vajalikud kriitiliste küsimuste lahendamiseks teadus- ja/või innovatsioonitegevuses ning olemasolevate teadmiste või kutseoskuste täiendamiseks ja uuesti määratlemiseks.	Laiendab teadmiste piire, esitleb originaalseid tulemusi, arendab meetodeid.	Vastab, kuigi sõnastused erinevad.
Vastutus ja iseseisvus	Omab autoriteeti ja demonstreerib oma novaatorlikkust, iseseisvust, teadus- ja kutsealast meisterlikkust ning pidevat pühendumust uute ideede või protsesside arendamisel töö- või õppesituatsioonide, sh teadustöö esirinnas.	Juhib rahvusvahelisi projekte, kujundab järelkasvu, selgitab ühiskondlikku mõju.	Vastab. KHS toob lisaks välja ühiskonna ja/või keskkonna mõju kommunikatsiooni.

2.2 EKR probleemkohad

Cedefopi viimases Eesti kvalifikatsiooniraamistiku ülevaates¹² märgitakse EKR-i peamiste probleemidena:

- EKR-is ei ole loodud mehhanismi varasemalt omandatud kvalifikatsioonide viimiseks vastavusse kehtivatega.
- Inimese teadmisi ja oskusi väljendatakse eeskätt kvalifikatsioonide, diplomite ja tunnistuste kaudu selle asemel, et kirjeldada neid õpiväljunditena.
- Erinevad kvalifikatsioonid ei ole alati selgelt eristatavad ja võrreldavad.
- Tasemekirjeldusi ei ole ajakohastatud.
- Teadlikkus EKR-ist, kvalifikatsioonitasemetest ja tasemekirjeldustest on ebaühtlane ning teavitus sõltub suuresti Kutsekoja kanalitest.
- Kvalifikatsioonisüsteem on killustatud: paralleelsed haridus- ja kutsekvalifikatsioonid, erinevad hindamispraktikad ning eri registrid tekitavad dubleerimist, tõlgendamiskasutusi ja mõnes valdkonnas ka liigset halduskoormust.

Sarnaseid tähelepanekuid leidub ka teistes analüüsitud dokumentides ning eksperdid tõid need murekohtadena esile ka valideerimisseminaridel.

Kokkuvõtlikult võib järeldada, et praegu kehtivad EKR-i tasemekirjeldused toetavad küll haridusstandardite ja kutsesüsteemi sidusust, kuid on kohati liiga üldised. Seetõttu ei toeta need piisavalt hästi õppekavade ja kutsestandardite arendamist ning tekitavad liigset tõlgendamiskasutusi ja ebajärjekindlust õpiväljundite sõnastamisel. Ka teadlikkus ja teavitus võiksid olla paremini korraldatud: näiteks ei osanud isegi eksperdid mõnel juhul EKR-i tasemekirjelduste kõiki kasutusvaldkondi välja tuua.

Ekspertid tõid täiendava probleemina esile, et kvalifikatsiooniraamistiku eri tasemetel – eriti haridusstandardite ja riiklike õppekavade korral – puudub ühtne lähenemine sellele, kas kirjeldada tuleks lävendit (s.t. miinimumtaset) või eesmärki (s.t. ideaaltaset).

Praeguste tasemekirjelduste puudustena märgiti sageli vähest konteksti kajastamist eri tasemetel ning tegevusverbide puudumist teadmiste ja oskuste dimensioonides.

EKR-i tasemekirjelduste ning Eesti haridusstandardite ja/või riiklike õppekavade võrdlus (tabel 3) näitas üldjoontes head vastavust, ent rõhuasetused on erinevad: näiteks 6.–8. tasemel rõhutab EKR tugevalt juhtimist ja vastutust, samas kui kõrgharidusstandard toob enam esile uurimis- ja meeskonnatööoskused; 2.–5. taseme puhul vajavad selgemat eristamist konteksti keerukus ja iseseisvuse ulatus.

---

¹² Cedefop. (2024). European Inventory of National Qualifications Frameworks 2024 – Estonia. https://www.cedefop.europa.eu/files/estonia_-_european_inventory_of_nqfs_2024.pdf

2.3 Lāti riiklik kvalifikatsiooniraamistik (LQF)

2.3.1 Tasemekirjelduste struktuur ja ülesehitus

Lāti kvalifikatsiooniraamistik (LQF) on riikliku taseme võrdlussüsteem, kus kõik Lāti haridussüsteemis antavad kvalifikatsioonid on järjestatud tasemete kaupa. LQF-i struktuur ja funktsioonid töötati välja Euroopa Kvalifikatsiooniraamistiku (EQF) alusel 2010. aastal, võttes arvesse Lāti hariduse konteksti ja traditsioone ning sidusrühmade huvisid. LQF on kaheksatasemeline süsteem, hõlmates kõiki haridustasemeid (põhi-, kesk- ja kõrgharidus) ja kõiki haridusliike (üld-, kutse-, (eri-) ja akadeemiline haridus), samuti väljaspool formaalset haridust omandatud kutsekvalifikatsioonid. LQF-i tasemeid kirjeldatakse igal tasemel saavutatavate õpiväljunditega (tabel 4). Iga tase hõlmab eelmiste tasemete teadmiste, oskuste ja pädevuste edasiarendamist. LQF-i tasemekirjeldused põhinevad õpiväljunditel, mida väljendatakse kolmes dimensioonis:

- teadmised (teadmised ja arusaamine);
- oskused (oskus teadmisi rakendada, suhtlemisoskus, üldoskused);
- kompetentsus (analüüs, süntees ja hindamine).

Tabel 4. Lāti kvalifikatsiooniraamistiku teadmiste, oskuste ja pädevuste kirjeldused

LQF-i tase	Teadmised (teadmised ja arusaamine)	Oskused (oskus teadmisi rakendada, suhtlemisoskus, üldised oskused)	Kompetentsid (vastutus, autonoomia, analüüs, süntees ja hindamine)
1.	- Demonstreerib põhiteadmisi, mis avalduvad olukorra äratundmise või meenutamise kaudu.	- Kasutab põhilisi praktilisi ja kognitiivseid oskusi, mida saab sooritada otsese järelevalve all lihtsate vahenditega. - Täidab lihtsaid ülesandeid, mis on korduvad ja sisult etteaimatavad.	- Täidab lihtsaid ülesandeid - kindlapiirilises keskkonnas. - Täidab põhilisi tööülesandeid olles juhendaja suunamisel või järgides eeskujut.
2.	- Demonstreerib õpitavas valdkonnas või kutsetegevuses vajalikke alusteadmisi.	- Kasutab ülesannete täitmiseks ja igapäevaste probleemide lahendamisel põhilisi kognitiivseid ja praktilisi oskusi, rakendades asjakohast teavet, põhireegleid ja vajalikke töövahendeid. - Mõistab oma tegude tagajärge nii endale kui ka teistele.	- Täidab ülesandeid spetsialisti juhendamisel, sh individuaalselt või rühmas. - Osaleb individuaalsete õppe- või tööülesannete eesmärkide seadmisel ja tegevuste planeerimises.
3.	- Demonstreerib faktide, põhimõtete, protsesside ja üldmõistete tundmist ning rakendab neid teadus- ja kutsetegevuses. - Mõistab eri tüüpi teavet materjalide, seadmete ja tehnoloogiate kohta oma õppe- või kutsetegevuse valdkonnas.	- Kasutab ülesannete täitmiseks ja probleemide lahendamisel erinevaid kognitiivseid ja praktilisi oskusi, valides eesmärgile vastavad töömeetodid, töövahendid, materjalid ning sobiva teabe ja tehnoloogilised lahendused.	- Mõistab töö- või õppeülesannete täitmise vajadust ning võtab nende eest vastutuse. - Kohandab ülesandeid lahendades oma tegevust vastavalt olukorrale ja vastutab töö tulemuste eest.
4.	- Demonstreerib põhjalikke teadmisi faktidest, teooriatest ja mustritest, mis on vajalikud isiklikuks kasvuks ja arenguks, kodanikuosaluseks, sotsiaalseks integratsiooniks ja täiendõppeks. - Omab põhjalikke teadmisi faktidest, põhimõtetest, protsessidest ja kontseptsioonidest konkreetse õppe- või kutsetegevuse valdkonna erinevates olukordades. - Tunneb tehnoloogiaid ja meetodeid õppe- või tööülesannete täitmiseks oma kutsetegevuse valdkonnas.	- Oskab tööd planeerida ja korraldada, kasutada ülesannete täitmiseks erinevaid meetodeid, tehnoloogiaid (sh info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaid), seadmeid, tööriistu ja materjale. - Leiab, hindab ja kasutab loovalt infot akadeemiliste või kutsealaste ülesannete täitmiseks ja probleemide lahendamiseks. - Valdab vähemalt kahte keelt nii kirjalikult kui ka suuliselt, kasutades neid nii tuttavates kui ka uutes olukordades. - Töötab iseseisvalt oma kutsealal ning on võimeline õppima ja arenema. - Oskab teha koostööd.	- On motiveeritud kujundama oma karjääri, jätkama haridusteed ja õppima elukestvalt teadmispõhises, demokraatlikus, mitmekeelses ja multikultuuris ühiskonnas Euroopas ja mujal maailmas. - Planeerib ja täidab õppe- või tööülesandeid oma kutsetegevuse valdkonnas individuaalselt, meeskonnas või meeskonnatööd juhtides. - Vastutab oma õppimise või kutsetegevuse tulemuste kvaliteedi ja kvantiteedi eest.

LQF-i tase	Teadmised (teadmised ja arusaamine)	Oskused (oskus teadmisi rakendada, suhtlemisoskus, üldised oskused)	Kompetentsid (vastutus, autonoomia, analüüs, süntees ja hindamine)
5.	- Demonstreerib põhjalikke ja erialaseid teadmisi ning arusaamist faktidest, teooriatest, seaduspärasustest ja tehnoloogiast, mis on asjakohased oma kutseala jaoks.	- Rakendab oma kutsevaldkonnas praktiliste ülesannete täitmisel analüütilist mõtlemist, leiab loomingulisi lahendusi kutsealastele probleemidele, arutleb ja argumenteerib praktiliste küsimuste ja lahenduste üle oma kutsevaldkonnas kolleegide, klientide ja juhtkonnaga ning õpib iseseisvalt edasi sobival haridustasemel, , arendades oma pädevust. - Hindab ja täiustab enda ja teiste tööd, teeb koostööd, planeerib ja korraldab tööd oma kutsealal konkreetsete ülesannete täitmiseks, teostab või juhendab töölaseid tegevusi, mis võivad hõlmata ettearvamatuid muutusi.	- Sõnastab, kirjeldab ja analüüsib oma kutseala praktilisi probleeme, valib vajaliku teabe ja kasutab seda selgelt määratletud probleemide lahendamiseks, osaleb vastava kutseala arendamises, näitab arusaamist kutseala rollist laiemas sotsiaalses kontekstis.
6.	- Demonstreerib asjakohasele teadus- või kutsealale iseloomulikke põhi- ja erialateadmisi ning nende teadmiste kriitilist mõistmist ning osa neist teadmistest vastab asjakohase teadus- või kutseala kõrgeimale saavutustasemele. - Demonstreerib arusaamist oma teadusvaldkonna või kutseala olulisematest kontseptsioonidest ja seaduspärasustest.	- Rakendab omandatud teoreetilisi aluseid ja oskusi professionaalses, kunstilises, uuenduslikus või teadustegevuses. Oskab oma teadus- või kutseala valdkonnas sõnastada ja analüüsida teavet, probleeme ja lahendusi ning neid selgitada ja argumenteeritult arutleda nii spetsialistide kui ka mittespetsialistidega. - Kavandab iseseisvalt oma õppimist, suunab enda ja alluvate edasist õppimist ja erialast arengut, läheneb probleemide lahendamisele teaduslike meetoditega, võtab vastutuse ja näitab üles initsiatiivi nii individuaalselt kui ka meeskonnas töötades või teiste tööd juhtides, langetab otsuseid ja leiab loomingulisi lahendusi muutuvates või ebaselgetes oludes.	- Otsib, valib ja analüüsib iseseisvalt teavet ning kasutab seda, langetab otsuseid ja lahendab probleeme vastavas teadus- või kutsevaldkonnas, järgib kutse-eetikat, hindab oma kutsetegevuse mõju keskkonnale ja ühiskonnale ning osaleb vastava kutsevaldkonna arendamises.
7.	- Demonstreerib põhjalikke või laiendatud teadmisi ja arusaamist, millest osa vastab uusimatele avastustele vastavas teadus- või kutsevaldkonnas ning mis annab aluse loovaks mõtlemiseks või uurimistööks, sealhulgas töötamiseks eri valdkondade kokkupuutepunktides.	- Kasutab iseseisvalt teooriaid, meetodeid ja probleemi- lahendamise oskusi uurimis-, kunstilises või kõrget kvalifikatsiooni nõudvas professionaalses tegevuses. - Selgitab ja arutab põhjendatud viisil oma teadusvaldkonna või kutseala keerulisi või süsteemseid aspekte nii spetsialistide kui ka mittespetsialistidega. - Arendab oma pädevusi ja spetsialiseerumist, vastutab töörühmade töö tulemuste eest, teeb vajaduse korral uuendusi oma teadus- või kutsevaldkonnas, täidab tööülesandeid ning teeb uurimistööd või viib läbi täiendõpet keerulistes ja ettearvamatutes tingimustes ning kujundab vajaduse korral neid uute lähenemisviiside abil ümber.	- Sõnastab ja analüüsib iseseisvalt ning kriitiliselt keerulisi teaduslikke ja erialaseid probleeme, põhjendab otsuseid ning vajaduse korral teeb täiendavaid analüüse. - Integreerib eri valdkondade teadmisi, panustab uute teadmiste loomisse, uurimis- või kutsetegevuse meetodite arendamisse, saab aru ja tunnetab eetilist vastutust teadustulemuste või kutsetegevuse võimaliku mõju üle keskkonnale ja ühiskonnale.
8.	- Demonstreerib teadmisi ja arusaamist uusimatest teadus- teooriatest ja -tulemustest, valdab uurimismetoodikat ja tänapäevaseid uurimis- meetodeid oma teadus- või kutsevaldkonnas, sealhulgas töötamisel eri valdkondade kokkupuutepunktides.	- Hindab ja valib iseseisvalt sobivaid meetodeid teadusliku uurimistöö või kunstilise loome jaoks, aitab kaasa teadmiste piiride laiendamisele või edendab uut arusaama senistest teadmistest ja nende praktikas rakendamist, rakendab oma loovust suuremahulistes kunstilistes või teaduslikes projektides, millest osa on rahvusvaheliselt tsiteeritavate publikatsioonide tasemel. - Suhtleb suuliselt ja kirjalikult oma (teadus)tegevuse valdkonna teemadel teadusringkondades ja ühiskonnas laiemalt. - Viib ellu rahvusvahelise tähtsusega loomingulisi projekte. - Täiendab iseseisvalt oma teadus kvalifikatsiooni, viib ellu teadusprojekte, saavutades rahvusvahelistele kriteeriumidele vastavaid tulemusi, ning juhib ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides teadus- või arendusülesandeid, mis nõuavad ulatuslikke teadus- teadmisi ja oskusi. - Täiendab iseseisvalt kvaliteetsete kunstiteoste loomise oskusi ning arendab praktilisi oskusi algupäraste ja rahvusvahelise tasemega ideede ja kunstilise loovuse elluviimisel.	- Lahendab olulisi uurimis-, innovatsiooni- või kunstilise loovuse ülesandeid kunstilise tegevuse valdkondades, esitab iseseisvalt uurimisideid, planeerib, struktureerib ja juhib suuremahulisi teaduslikke või loomingulisi projekte, sh rahvusvahelisi, viies läbi iseseisvat kriitilist analüüsi, sünteesi ja hindamist.

Kutseharidust ja kutsekvalifikatsiooni tõendavatel haridusdokumentidel peab Lätis olema märgitud LQF-i tase. Väljaspool formaalharidussüsteemi saavutatud õpitulemuste hindamise protseduur ei sätesta otseselt, et õppijal tuleb oma saavutatud õpitulemused selgelt määratleda või esitada dokumentaalsed tõendid eelnevalt omandatud teadmiste ja oskuste kohta. Õppija kutsealane kogemus määratakse kindlaks konsultatsioonide käigus, kus käsitletakse asjakohase kutsestandardi nõudeid ja kutsekvalifikatsiooni eksami läbiviimise korda.

Läti ja Eesti kvalifikatsiooniraamistikud on veidi erineva struktuuriga. Eestis näiteks ei ole rakenduskõrghariduse õppekavade koostamise aluseks 5. taseme kutse, vaid seda kasutatakse kutsekeskhariduse õppekavade juures. Eestis lähtuvad rakenduskõrgkoolid 6. taseme kutsest.

Sarnaselt Eestiga koosneb Läti haridussüsteem alusharidusest, põhiharidusest, keskharidusest ja kõrgharidusest. Üldharidus kestab Lätis kokku 12 aastat, mis koosneb kohustuslikust 9-aastasest põhiharidusest ja 3-aastasest keskharidusest. Lisaks on Lätis 5–6-aastastele kohustuslik alusharidus. Põhihariduse aste hõlmab üldist põhiharidust (1.–9. klass) ja kutsealast põhiharidust. Keskhariduse aste hõlmab üldkeskharidust, kutsekeskharidust ja kutseharidust. Kõrgharidus hõlmab nii akadeemilisi kui ka kutseõppeprogramme.¹³

2.3.2 Seosed hariduse, kutsesüsteemi ja töömaailmaga

EQF-i ja LQF-i tasemekirjeldused ei peegelda otseselt tööturu vajadusi. Selle tühimiku täitmiseks on Lätis loodud valdkondlike kutsete kvalifikatsioonitasemete kirjeldused, mis määratlevad vajalikud pädevused ja tööjõuturunõuded, selgitavad valdkonna piire ja tasemete keerukust ning aitavad tuvastada arengupotentsiaali. Kirjelduste keel on arusaadav nii haridusvaldkonna spetsialistidele kui ka tööandjatele, mis suurendab nende rakenduslikku väärtust. Olulisemad elemendid on tegevuse autonoomsus, keerukus ja mitmekesisus. Need kirjeldused toetavad valdkondlike kvalifikatsiooniraamistike (SQF) arendamist ning täiendavad LQF-i, sidudes haridussüsteemi kvalifikatsioonid tööturu ootustega.¹⁴

Lisaks riiklikult reguleeritud kutsetele on levinud ka reguleerimata kutsed, mida tunnustavad tööandjad ning mida pakuvad peamiselt eraõppeasutused. Väljaspool formaalharidust omandatud õpitulemusi hinnatakse, tuginedes kutsestandarditele ja kutsekvalifikatsiooni eksami korrale, ilma et õppijalt nõutaks varasemate teadmiste ja oskuste selget tõendamist.¹⁵

2.3.3 LQF-i tugevused

LQF-i kvalifikatsiooniraamistiku üks keskseid tugevaid külgi on see, et kvalifikatsioonide kirjeldustes kasutatakse tegevusverbe. See tähendab, et rõhk on asetatud konkreetsetele oskustele ja tegevustele, mida inimene suudab omandatud kvalifikatsiooni raames teha, mitte abstraktsetele teadmiste tasemetele. Selline lähenemine muudab kvalifikatsioonide sisu

---

¹³ Läti haridussüsteem. <https://aic.lv/en/izglitiba-latvija>

¹⁴ Referencing of the Latvian Education System to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area. Riga 2017.

¹⁵ The Latvian Qualifications Framework <https://nki-latvija.lv/en/lqf>

arusaadavamaks, aitab selgemalt siduda õpitulemusi tööülesannetega ning toetab paremini rahvusvahelist võrreldavust. Samuti peetakse oluliseks üld- ja ülekantavate oskuste esiletõstmist ja rõhutamist. Tugevuseks on ka kvalifikatsiooniraamistiku ühtne ja järjepidev struktuur, kus tasemekirjeldused on jaotatud kindlatesse dimensioonidesse, mis tagab tasemete võrreldavuse.

2.3.4 LQF-i rakendamisega seotud probleemid ja arendusvajadused

1. Raamistiku avamine väljapoole formaalharidust ja sellega seotud regulatsioonid.

LQF hõlmab kõiki formaalhariduse tasemeid, kuid sellised kvalifikatsioonid, mida riik ei reguleeri ja mis omandatakse väljaspool kooliharidust (näiteks sektoripõhised või rahvusvahelised tunnistused ning mikroraadid), ei ole raamistikku veel kaasatud. 2022. aasta kutseõppe seaduse (*Vocational Education and Training – VET*) muudatus lubab professionaalseid kvalifikatsioone siduda kõikide LQF-i tasemetega ning tõi sisse ka „kutsekvalifikatsiooni osa“ tunnistuse, kuid rakendusmäärused on veel väljatöötamisel. Arendust vajab ühtne poliitika ja kvaliteeditagamise kord, et neid kvalifikatsioone raamistikku süsteemselt kaasata.¹⁶

2. Tasemeviidete märkimise ebajärjekindlus ja nähtavus tööandjatele.

LQF-i tasemed märgitakse VET-i 2.–4. taseme kvalifikatsioonidele, kuid üldhariduse tunnistustel (LQF 1, 2 ja 4) pole otsust tasemeviidete kasutamiseks; kõrgkoolides on taseme (LQF/EQF/QF-EHEA) märkimine valdavalt vabatahtlik ning Europassi kutsetunnistuse lisasid ei väljastata ametlikult. Seetõttu on LQF-i „nähtav“ mõju tööandjatele/avalikkusele ebaühtlane ning Läti kvalifikatsiooniraamistiku riiklik koordinatsioonikeskus (NCP) toob kitsaskohana välja LQF-i selgitamise tööandjatele ja üldsusele. Vajalik on järjepidev tasemeviidete kasutus ning sihitud kommunikatsioon.¹⁷

3. Mitteformaalse ja informaalse õppe arvestamise ulatuse piirangud ja süsteemi keerukus.

Mitteformaalne ja informaalne õpe võimaldab omandada täiskvalifikatsiooni LQF tasemetel 2–4, kuid ei võimalda täiskvalifikatsiooni reguleeritud kutsealadel ega üldhariduses. Lisaks koosneb RPL mitmest raamistikust eri haridussektorites, mis teeb süsteemi kasutaja jaoks keerukaks. Vaja on laiendada võimalusi (sh üldhariduse poolel) ja lihtsustada/ühtlustada menetlusi üle sektorite.¹⁸

---

¹⁶ European Centre for the Development of Vocational Training. (2022). European inventory on NQFs 2022 – Latvia. https://www.cedefop.europa.eu/files/latvia_-_european_inventory_of_nqfs_2022.pdf

¹⁷ Europass. (2018). Referencing the Latvian qualifications framework to the European qualifications framework for lifelong learning and the qualifications framework for the European higher education area. <https://europass.europa.eu/en/document-library/eqf-referencing-report-latvia>

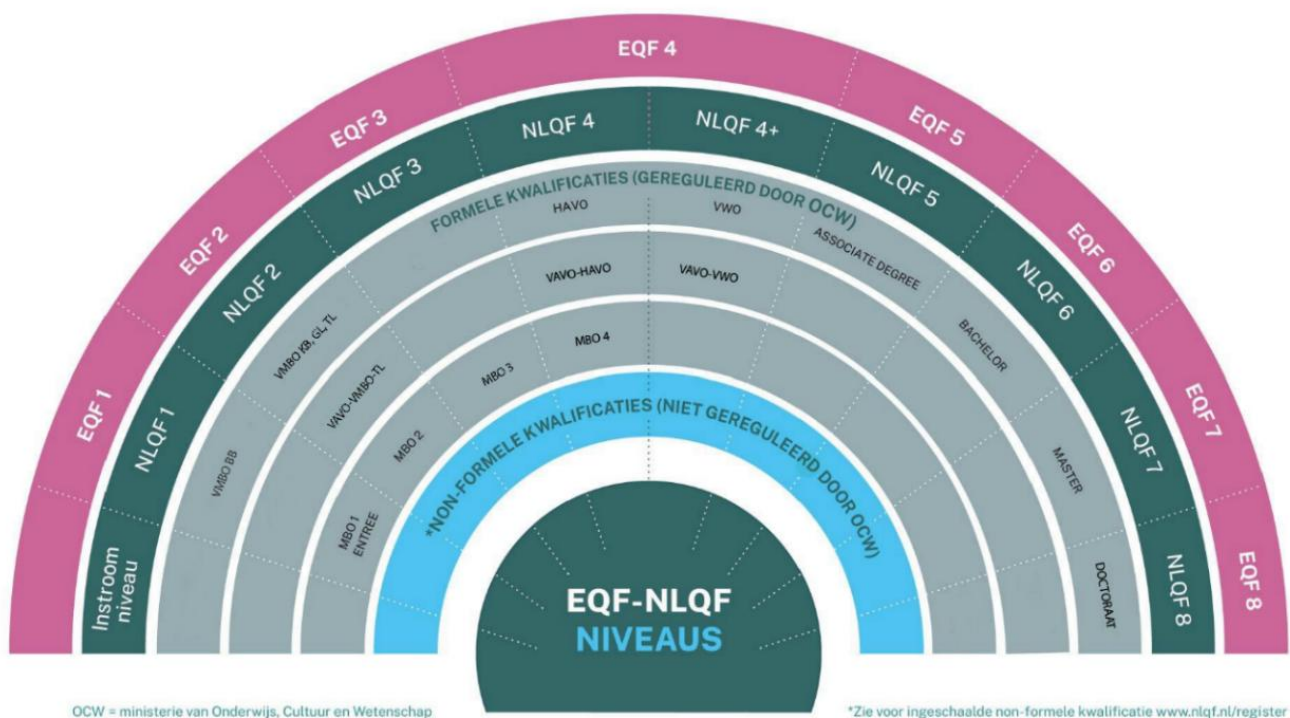
¹⁸ European Centre for the Development of Vocational Training. (2022). European inventory on NQFs 2022 – Latvia. https://www.cedefop.europa.eu/files/latvia_-_european_inventory_of_nqfs_2022.pdf

2.4 Hollandi riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NLQF)

2.4.1 Tasemekirjelduste struktuur ja ülesehitus

Hollandi riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NLQF) koosneb kaheksast tasemest, mis vastavad Euroopa kvalifikatsiooniraamistik (EQF) tasemetele (joonis 2). Raamistikus on ka sisenemistasand, mis jääb väljapoole kaheksat põhitaset. See on loodud selleks, et toetada madala kvalifikatsiooniga õppijaid ning innustada neid jätkama haridusteed.

Raamistik hõlmab kahte peamist kvalifikatsioonirühma: riiklikult reguleeritud kvalifikatsioonid formaalhariduses ning mittereguleeritud kvalifikatsioonid koolituste ja kursuste pakkujalt. NLQF-i rakendamise eest vastutab Hollandi Kvalifikatsiooniraamistiku Riiklik Koordinaatsiooni-keskus (NCP-NLQF), mis on iseseisev valitsusasutus.¹⁹

Joonis 2. Hollandi riiklik kvalifikatsiooniraamistik

Joonisel kasutatud hariduslühendite tähendused:

- **vmbo** – ettevalmistav keskharidusjärgne kutseharidus ja -koolitus
- **bb** – kutseõppe põhisuund
- **kb** – edasijõudnute kutseõppe suund
- **gl** – kombineeritud kutse- ja teoreetilise õppe suund
- **mbo** – keskastme kutseharidus ja -koolitus
- **mbo-tase 1** – esmase taseme kutseharidus ja -koolitus
- **mbo-tase 2** – põhitaseme kutseharidus ja -koolitus
- **mbo-tase 3** – edasijõudnute kutseharidus ja -koolitus
- **mbo-tase 4** – keskastme juhtimis- või spetsialisti kutseharidus ja -koolitus
- **havo** – kõrgem üldkeskharidus
- **vwo** – ülikoolieelne haridus

¹⁹ Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). Home. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/>

- **vavo** – täiskasvanute üldkeskharidus
- **associate degree** – kaheaastane rakenduskõrghariduse aste (vahetase bakalaureuseõppe eel).
- **bachelor (BA)** – bakalaureuseõpe
- **master (MA)** – magistriõpe
- **doctorate** – doktoriõpe (doktorikraad)²⁰

NLQF-is on kõik kvalifikatsioonitasemed kirjeldatud ühtse ja läbimõeldud struktuuri alusel (tabel 5), mis muudab eri tasemed selgelt võrreldavaks. Samuti on iga taseme juures kirjeldatud konkreetne rakendusvaldkond. Tasemekirjeldused põhinevad õpiväljunditel ning on üles ehitatud nelja põhikomponendi alusel:

1. **teadmised** – mida õppija teab ja mõistab;
2. **oskused** – mida õppija suudab teha (sh kognitiivsed, tehnilised, praktilised oskused);
3. **vastutus ja iseseisvus** – milline on õppija võime tegutseda iseseisvalt ja võtta vastutust;
4. **kontekst** – millises keerukuse ja ennustatavusega keskkonnas õpitut rakendatakse.

Iga mõõde algab taseme sisu lühikokkuvõttega, millele järgneb täpsem selgitus. See struktuur toetab tasemete mõistmist ja võrdlemist nii hariduses kui ka tööturul.²¹

NLQF-i tasemekirjeldustes on teadmised jaotatud teoreetilisteks ja praktilisteks. Madalamatel tasemetel on rõhk lihtsatel ja praktilistel teadmistel, mis on seotud konkreetsete ülesannete täitmisega tuttavas keskkonnas. Keskmistel tasemetel lisanduvad süsteemsed ja rakenduslikud teadmised keerukamate olukordade lahendamiseks. Kõrgematel tasemetel on teadmised keerukad ja teoreetilised ja hõlmavad mitut valdkonda.

NLQF-i tasemete tõustes kasvavad nii iseseisvus kui ka vastutus. Madalamatel tasemetel (1–2) töötatakse tuttavates olukordades juhendamise all, vastutades üksnes oma tööülesannete täitmise eest. Keskmistel tasemetel (3–5) kavandatakse tööd iseseisvalt, tehakse koostööd ja juhitakse väiksemaid tööprotsesse või meeskondi, kohandudes muutuvate olukordadega ning vastutades lisaks oma tööle ka osaliselt teiste panuse ja tulemuste eest. Kõrgematel tasemetel (6–8) eeldatakse suuremat vastutust nii enda kui ka teiste töö tulemuste eest. Tegutsetakse keerukates ja sageli rahvusvahelistes tingimustes, juhitakse ulatuslikke protsesse ning panustatakse meeskonna professionaalsesse arengusse. Kõrgeimal tasemel (tase 8) on keskmes strateegiline ja teaduspõhine juhtimine, mille eesmärk on valdkonna arendamine ja uute teadmiste loomine.²²

NLQF on EQF-i edasiarendus, mis on kohandatud Hollandi haridussüsteemi ja tööturu vajadustele. Olulisemad erinevused EQF-i ja NLQF-i vahel seisnevad selles, et NLQF annab EQF-i kirjeldustele täiendava selgituse ning sisaldab lisataset, mis jääb alla EQF-i esimese taseme. Lisaks on NLQF-is eristatud tasemed 4 ja 4+.²³

²⁰ Natsionaal Coördinatiepunt. (i.a). Home. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/>

²¹ Natsionaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF-niveaus. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/daarom-nlqf/nlqf-niveaus>

²² Natsionaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF-niveaus. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/daarom-nlqf/nlqf-niveaus>

²³ Natsionaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF increases visibility of learning. Kättesaadav: https://nlqf.nl/images/downloads/Annex_7.1.1a_English_leaflet.pdf

Tabel 5. Hollandi kvalifikatsiooniraamistiku konteksti, teadmiste, oskuste ja vastutuse kirjeldused

NLQF tase	Kontekst	Teadmised	Oskused (teadmiste rakendamine)	Oskused (probleemide lahendamise oskused)	Oskused (õppimis- ja arengu oskused)	Oskused (infokirja-oskus)	Oskused (suhtlemis-oskus)	Vastutus ja sõltumatus
Sisenemistase	Tuttav, stabiilne igapäevane elu- ja õpikeskkond.	Omab algteadmisi elukeskkonnaga seotud lihtsatest faktidest ja seisukohtadest.	Taasesitab ja rakendab teadmisi. Täidab lihtsaid äratuntavaid (professionaalseid) rutiinseid ülesandeid.	Tunneb ära lihtsad igapäevaelu probleemid.	Arendab oma oskusi ja teadmisi juhendamise abil. Määratleb juhendaja toel oma õpieesmärgid.	Kogub ja töötleb teavet elukeskkonnaga seotud lihtsamate faktide ja seisukohtade kohta.	Suhtleb vastavalt kontekstis kehtivatele tavadele kolleegidega, juhtide ja teiste osapooltega.	Töötab koos tuttavas, stabiilses elu- ja õpikeskkonnas kolleegidega, juhtide ja/või teiste asjakohaste osapooltega. Kannab juhendamisel osalist vastutust oma lihtsate rutiinsete ülesannete ja/või õppimise tulemuste eest.
1.	Äratuntav igapäevane elu- ja/või töökeskkond.	Omab algteadmisi elukutse ja/või teadmiste valdkonnaga seotud lihtsatest faktidest ja seisukohtadest.	Taasesitab ja rakendab teadmisi. Täidab lihtsaid äratuntavaid (professionaalseid) rutiinseid ülesandeid.	Tunneb ära lihtsad probleemid erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas ning lahendab need probleemid.	Arendab oma oskusi ja teadmisi juhendamise abil. Määratleb juhendaja abiga oma õpieesmärgid.	Kogub ja töötleb teavet elukutse ja/või teadmiste valdkonnaga seotud lihtsate faktide ja seisukohtade kohta.	Suhtleb olukorrale vastavalt ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel kolleegidega, juhtide ja/või teiste asjaomaste osapooltega. Kuulab ja mõistab.	Töötab tuttavas elu- ja/või töökeskkonnas koos kolleegidega, juhtide ja/või teiste asjakohaste osapooltega. Vastutab juhendatult oma lihtsate ja määratletud ülesannete ja/või õpingute tulemuste eest.
2.	Äratuntav igapäevane elu- ja/või töökeskkond	Omab põhiteadmisi elukutse ja/või teadmiste valdkonna faktidest, seisukohtadest, protsessidest, materjalidest, ressurssidest ja põhimõistetest.	Taasesitab ja rakendab teadmisi. Täidab lihtsaid (kutsealaseid) ülesandeid, mida toetavad valitud standard-protseduurid.	Tunneb ära lihtsad probleemid erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas. Lahendab need probleemid süstemaatiliselt, kasutades olemasolevaid protseduure ja juhiseid.	Vajab tuge ja juhendamist oma edasise isikliku arengu toetamiseks pärast oma õpitulemuste reflekteerimist ja hindamist.	Kogub ja töötleb põhiteavet elukutse ja/või teadmiste valdkonna faktide, seisukohtade, protsesside, materjalide, ressursside ja põhimõistete kohta.	Suhtleb olukorrale vastavalt ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel kolleegidega, juhtide ja/või teiste asjaomaste osapooltega. Kuulab ja mõistab saadud infot ning küsib vajaduse korral selgitusi.	Töötab tuttavas elu- ja/või töökeskkonnas koos kolleegidega, juhtide ja/või teiste asjakohaste osapooltega. Vastutab oma lihtsate ja määratletud ülesannete ja/või õpingute tulemuste eest.
3.	Äratuntav, kuid muutuv elu- ja/või töökeskkond.	Omab teadmisi elukutse ja/või teadmiste valdkonna materjalidest, ressurssidest, faktidest, kontseptsioonidest, lihtsatest teooriatest, meetoditest ja protsessidest, suundumustest ja arengutest.	Taasesitab ja rakendab teadmisi. Täidab lihtsaid äratuntavaid (professionaalseid) rutiinseid ülesandeid.	Tuvastab kutsepraktikas ja teadmiste valdkonnas mitmetest teguritest tulenevad probleemid. Lahendab need süsteemselt, kasutades olemasolevaid protseduure, juhiseid ja vajalikke andmeid.	Vajab tuge ja juhendamist oma edasise isikliku arengu toetamiseks pärast oma õpitulemuste reflekteerimist ja hindamist.	Kogub, töötleb ja kombineerib teavet materjalide, ressursside, faktide, kontseptsioonide, lihtsate teooriate, suundumuste ja arengusuundade, meetodite ja protsesside kohta, mis on seotud elukutse ja/või teadmiste valdkonnaga.	Suhtleb olukorrale vastavalt ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel kolleegide, juhtide ja/või teiste asjaomaste osapooltega. Annab selgitusi ja juhiseid.	Töötab tuttavas, muutuvas elu- ja/või töökeskkonnas koos kolleegide, juhtide ja/või teiste asjaomaste osapooltega. Vastutab enda määratletud ülesannete ja/või uuringute tulemuste eest. Jagab vastutust teiste rutiinse töö ja/või õppe-tegevuse tulemuste eest.

NLQF tase	Kontekst	Teadmised	Oskused (teadmiste rakendamine)	Oskused (probleemide lahendamise oskused)	Oskused (õppimis- ja arengu oskused)	Oskused (infokirja-oskus)	Oskused (suhtlemis-oskus)	Vastutus ja sõltumatus
4.	Äratuntav, muutuv elu- ja töökeskkond ka rahvusvaheliselt.	Omab laialdasi ja erialaseid teadmisi materjalidest, ressurssidest, faktidest, abstraktsetest mõistetest, teooriatest, ideedest, meetoditest ja protsessidest, mis on seotud elukutse ja teadmiste valdkonnaga.	Taasesitab, analüüsib ja rakendab teadmisi. Hindab ja integreerib andmeid ning töötab nende põhjal välja strateegiad ülesannete täitmiseks. Tuvastab kutsepraktikas ja teadmiste valdkonnas olemasolevate teadmiste piirangud ning rakendab sobivaid meetmeid. Analüüsib ja täidab keerukaid ülesandeid.	Tunneb ära ja analüüsib keerukamaid probleeme erialases praktikas ja teadmiste valdkonnas. Lahendab probleeme sihipäraselt ja loovalt, kogudes ning kasutades andmeid.	Areneb enda (õpi)tulemuste refleksiooni ja hindamise kaudu.	Kogub, töötleb ja ühendab laialdast ja erialast teavet materjalide, ressursside, faktide, abstraktsete mõistete, teooriate, ideede, meetodite ja protsesside kohta, mis on seotud elukutse ja teadmiste valdkonnaga.	Suhtleb kolleegide, juhtide ja klientidega kontekstis ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel.	Töötab koos kolleegide, juhtide ja klientidega. Vastutab oma tegevuse, töö ja õpingute tulemuste eest. Jagab vastutust teiste töö tulemuste eest.
4+.	Äratuntav, muutuv elu- ja töökeskkond ka rahvusvaheliselt.	Omab laialdasi ja erialaseid teadmisi materjalidest, ressurssidest, faktidest, abstraktsetest mõistetest, teooriatest, ideedest, meetoditest ja protsessidest, mis on seotud elukutse ja teadmiste valdkonnaga.	Taasesitab, analüüsib ja rakendab teadmisi. Hindab ja integreerib andmeid ning töötab välja strateegiaid ülesannete täitmiseks. Tuvastab olemasolevate teadmiste piirangud kutsepraktikas ja teadmiste valdkonnas ning rakendab sobivaid meetmeid. Analüüsib ja täidab keerukaid ülesandeid.	Tunneb ära ja analüüsib keerukamaid probleeme erialases praktikas ja teadmiste valdkonnas. Lahendab probleeme sihipäraselt ja loovalt, kogudes ja kasutades andmeid.	Areneb enda (õpi)tulemuste refleksiooni ja hindamise kaudu.	Kogub, töötleb ja ühendab laialdast ja erialast teavet materjalide, ressursside, faktide, abstraktsete mõistete, teooriate, ideede, meetodite ja protsesside kohta, mis on seotud elukutse ja teadmiste valdkonnaga.	Suhtleb kolleegide, juhtide ja klientidega kontekstis ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel.	Töötab koos kolleegide, juhtide ja klientidega. Vastutab oma tegevuse, töö ja õpingute tulemuste eest. Jagab vastutust teiste töö tulemuste eest.
5.	Tundmatu ja muutuv elu- ja/või töökeskkond, sh rahvusvaheliselt.	Omab laialdasi, süvitsi minevaid ja/või spetsiifilisi teadmisi oma kutsealast või valdkonnast. Omab põhjalikke teadmisi mõnest erialasest valdkonnast ning arusaamist piiratud hulga põhiteooriatest, põhimõtetest ja kontseptsioonidest. Omab piiratud teadmisi ja arusaamist mõnest olulisest aktuaalsest teemast, probleemist ja/või erialast, mis on seotud elukutse ja/või teadmiste valdkonnaga.	Taasesitab, analüüsib ja rakendab teadmisi eri kontekstides, et lahendada elukutse ja/või teadmiste valdkonnaga seotud probleeme. Rakendab protseduure olukorrale sobivalt ja leidlikult. Tuvastab olemasolevate teadmiste piirangud kutsepraktikas ja teadmiste valdkonnas ning rakendab sobivaid meetmeid. Analüüsib ja täidab keerukaid ülesandeid. Analüüsib kriitiliselt uuringute tulemusi.	Tuvastab ja analüüsib keerulisi ja ettearvamatuid probleeme erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas ning lahendab need loovalt, paindlikult ja leidlikult, tuvastades ja kasutades andmeid.	Areneb omal algatusel eneserefleksiooni ja enda (õpi)tulemuste enesehindamise kaudu ning vajab vajaduse korral juhendamist.	Kogub, töötleb, ühendab ja analüüsib laiaulatuslikku ja üksikasjalikku teavet ning piiratud hulka põhiteooriaid, -mõtteid ja mõisteid. Kogub, analüüsib ja esitab teavet kutseala ja teadmiste valdkonna aktuaalsete teemade kohta.	Suhtleb sihipäraselt eakaaslaste, kolleegide, juhtide ja/või teiste asjakohaste osapooltega kontekstis ja kutsepraktikas kohaldatavate tavade alusel. Kohandab suhtlust vastavalt eesmärgile.	Töötab koos tundmatutes muutuvates elu- ja/või töökeskkondades, ka rahvusvaheliselt kolleegide, juhtide ja teiste asjakohaste osapooltega. Vastutab oma tegevuse, töö ja/või õpingute tulemuste eest. Jagab vastutust teiste tegevuse ja töö tulemuste ning ettearvamatute protsesside juhtimise eest.

NLQF tase	Kontekst	Teadmised	Oskused (teadmiste rakendamine)	Oskused (probleemide lahendamise oskused)	Oskused (õppimis- ja arengu oskused)	Oskused (infokirja-oskus)	Oskused (suhtlemis-oskus)	Vastutus ja sõltumatus
6.	Tundmatu, kuid muutuv elu- ja/või töökeskkond, ka rahvusvaheliselt.	Omab süvitsi minevaid eriteadmisi ja kriitilist arusaamist eriala või teadusvaldkonna teooriatest ja põhiseisukohtadest. Omab laialdasi, integreeritud teadmisi ja arusaamist eriala, teadmiste valdkonna ja/või laia teadusvaldkonna peamiste valdkondade ja piiride ulatusest. Omab teadmisi ja arusaamist mõnest olulisest aktuaalsest probleemist, teemast ja erialast, mis on seotud elukutse, teadmiste valdkonna ja/või laia teadusvaldkonnaga.	Taasesitab, analüüsib ja rakendab teadmisi ka teistes kontekstides, näidates professionaalset või teaduslikku lähenemist oma erialale või teadusvaldkonnale. Rakendab erialaseid, sealhulgas kriitilis-analüütilisi oskusi rakendusuuringute tulemuste kasutamisel. Viib juhendamise toel edukalt lõpule teaduspõhise rakendusuuringu. Esitab ja põhjendab väiteid. Oskab kriitiliselt analüüsida ja integreerida valdkonna teadmisi ja arusaamu. Tuvastab olemasolevate teadmiste piirangud kutsepraktikas ja teadmiste valdkonnas ning rakendab sobivaid meetmeid nende kõrvaldamiseks. Analüüsib ja täidab kriitilisi, keerulisi erialaseid ja/või teaduslikke ülesandeid.	Tuvastab ja analüüsib keerulisi ja ettearvamatuid probleeme erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas ning suudab lahendada olukordi loovalt, kasutades strateegilist ning taktikalist mõtlemist ning andmepõhist lähenemist.	Areneb omal algatusel eneserefleksiooni ja enda (õpi)tulemuste enesehindamise kaudu.	Kogub ja analüüsib teavet vastutustundlikult ja kriitiliselt. Omab laiapõhjalisi ja põhjalikke teadmisi piiratud hulga kutse- või teadmusvaldkondade peamiste teooriate, põhimõtete ja kontseptsioonide kohta. Kogub, analüüsib ja esitab teavet kutseala ja teadmiste valdkonna aktuaalsete teemade kohta.	Suhtleb eesmärgipäraselt, lähtudes kontekstist ja kutsepraktikas kehtivatest tavade eakaaslaste, kolleegide, spetsialistide, mittespetsialistide, juhtide ja/või teiste asjakohaste osapooltega teadus- ja/või erialaringkondades. Kohandab suhtlust eesmärgi ja sihtrühmaga.	Töötab tundmatus muutuvas elu- ja/või töökeskkonnas, ka rahvusvaheliselt kolleegide, spetsialistide, mittespetsialistide, juhtide ja teiste asjakohaste osapooltega. Vastutab enda tegevuse, töö ja/või õpingute tulemuste eest ning teiste töö tulemuste eest. Omab jagatud vastutust ettearvamatute protsesside juhtimise ning üksikisikute ja rühmade professionaalse arengu eest. Kogub ja tõlgendab asjakohaseid andmeid, et kujundada arvamus, mis toetub ka asjakohaste sotsiaalsetele, erialasetele, teaduslikele või eetilistele aspektidele.
7.	Võõras, muutuv elu- ja/või töökeskkond, kus valitseb suur ebakindlus ka rahvusvaheliselt.	Omab kõrgetasemelisi teadmisi erialast, teadmus- ja/või teadusvaldkonnast ning nende kokkupuutepunktidest. Omab kriitilist arusaamist paljudest teooriatest, põhimõtetest ja kontseptsioonidest, sealhulgas elukutse, teadmiste valdkonna ja/või teadusvaldkonna kõige olulisemate aspektide kohta. Omab laialdasi, üksikasjalikke teadmisi ja kriitilist arusaamist mõnest olulisest	Taasesitab, analüüsib, integreerib ja rakendab erialaseid ja teaduslikke teadmisi muudes kontekstides ning tegeleb keeruka materjaliga. Kasutab kõrgemal abstraktsioonitasemel omandatud teadmisi. Mõtleb kontseptuaalselt ning esitab ja arendab edasi 7. taseme NLQF-i ja/või EQF-i nõuetele vastavaid väiteid. Viib metodoloogiliste teadmiste toel iseseisvalt lõpule alusuuringu. Annab originaalse panuse ideede arendamisse ja rakendamisse, sageli uurimistöö kontekstis.	Tunneb ära ja analüüsib keerulisi ja ettearvamatuid probleeme erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas ning lahendab neid taktikaliselt, strateegiliselt ja loovalt. Erialases praktikas ja/või teadmiste valdkonnas annab teadusliku panuse keeruliste probleemide lahendamisse, tuvastades ja kasutades andmeid.	Areneb peamiselt iseseisvalt sisemise motivatsiooni toel.	Kogub ja analüüsib teavet vastutustundlikult ja kriitiliselt viisil: - kogub ja analüüsib laiaulatuslikku, põhjalikku ja üksikasjalikku teaduslikku teavet mitmesuguste kutseala ja/või teadmiste valdkonna teooriate, põhimõtete ja kontseptsioonide kohta; - kogub ja analüüsib teavet oluliste aktuaalsete teemade ja erialade kohta, mis on	Suhtleb eesmärgipäraselt erialastes ja kutsepraktika olukordades. kohaldatavate tavade alusel kolleegide, spetsialistide, mittespetsialistide, juhtide ja/või teiste asjakohaste osapooltega teadus- ja/või erialaringkondades. Kohandab suhtlust eesmärgi ja sihtrühmaga.	Töötab koos tundmatus, muutuvas elu- ja/või töökeskkonnas, kus valitseb suur ebakindlus, ka rahvusvaheliselt kolleegide, spetsialistide, mittespetsialistide, juhtide ja teiste asjaomaste osapooltega. Vastutab enda tegevuse, töö ja/või õpingute tulemuste eest ning teiste töö tulemuste eest. Vastutab ettearvamatute protsesside juhtimise ning üksikisikute ja rühmade professionaalse arengu eest.

NLQF tase	Kontekst	Teadmised	Oskused (teadmiste rakendamine)	Oskused (probleemide lahendamise oskused)	Oskused (õppimis- ja arengu oskused)	Oskused (infokirja-oskus)	Oskused (suhtlemis-oskus)	Vastutus ja sõltumatus
		aktuaalsest küsimusest, teemast ja erialast, mis on seotud eriala, teadmiste valdkonna ja/või teadusvaldkondadega.	Tuvastab oma teadmiste ja/või olemasolevate teadmiste piirangud kutsepraktikas, teadmiste valdkonnas ja/või eri kutsetavade ja/või teadmiste valdkondade kokkupuutes ning rakendab sobivaid meetmeid nende ületamiseks. Hindab ja täidab keerulisi ametialaseid ja/või teaduslikke ülesandeid.			seotud eriala ja/või teadmiste valdkonnaga. Esitab selle teabe teaduslikul viisil.		Sõnastab arvamusi puuduliku või piiratud teabe põhjal, võttes arvesse oma teadmiste ja arvamuste rakendamisega seotud sotsiaalseid, teaduslikke ja eetilisi kohustusi.
8.	Võõras, muutuv elu- ja/või töökeskkond, kus valitseb suur ebakindlus ka rahvusvaheliselt.	Omab kõige kõrgemaid teadmisi erialast, teadmus- ja/või teadusvaldkonnast ning erinevate kutsealade, teadmiste valdkondade ja/või teadusvaldkondade kokkupuutepunktidest. Omab isikliku uurimistöö või töö kaudu omandatud teadmisi, mis annavad olulise panuse erialase ja/või teadusvaldkonna arengusse. Omab kriitilist arusaamist distsipliini ja/või teaduse valdkonnast, sealhulgas kriitilist arusaamist kõige olulisematest ja aktuaalsematest teooriatest, põhimõtetest ja kontseptsioonidest.	Taasesitab, analüüsib ja integreerib teadmisi mõjusalt viisil, rakendab neid ka muudes kontekstides ning käsitleb keerukaid probleeme. Kasutab kõrgemal abstraktsioonitasemel omandatud teadmisi. Mõtleb kontseptuaalselt. Põhjendab oma väiteid ja arendab neid edasi. Viib metodoloogiliste teadmiste toel iseseisvalt lõpule alusuuringu. Avardab teadmiste piire läbi ulatusliku uurimistöö, mille hulka kuuluvad ka mõned riiklikult ja rahvusvaheliselt tunnustatud publikatsioonid. Tuvastab oma teadmiste ja/või olemasolevate teadmiste piirangud kutsepraktikas teadmiste valdkonnas ja/või teaduse valdkonnas ning eri kutsetavade ja/või teadmiste valdkondade kokkupuutepunktis ning rakendab sobivaid meetmeid nende ületamiseks. Analüüsib ja hindab keerulisi ametialaseid ja/või teaduslikke ülesandeid ning suudab neid täita vastavalt olukorrale.	Tuvastab ja analüüsib äärmiselt keerulisi ja ettearvamatuid probleeme erialases praktikas ja/või teadmusvaldkonnas, mis on sageli seotud suure mõju või kahjuriskiga, ning lahendab neid taktikaliselt, strateegiliselt ja loovalt. Kutsepraktikas ja/või teadmiste valdkonnas annab teadusliku panuse keeruliste ja ettearvamatute probleemide lahendamisse, tuvastades ja kasutades NLQF-i ja EQF-i 8. taseme andmeid.	Areneb peamiselt iseseisvalt sisemise motivatsiooni toel. Panustab ühiskonna tehnoloogilisse, sotsiaalsesse ja/või kultuurilisse arengusse.	Kogub ja analüüsib teavet vastutustundlikult, laiaulatuslikult ja kriitiliselt: - põhjalik ja üksikasjalik teaduslik teave mitmesuguste teooriate, põhimõtete ja kontseptsioonide kohta, mis on seotud kutseala ja/või teadmiste valdkonnaga; - valitud info eriala ja/või teadmiste valdkonnaga seotud olulistel aktuaalsetel teemadel ja erialadel. Oskab kogutud info esitada teaduslikul viisil.	Suhtleb sihipäraselt kolleegide, spetsialistide, mittespetsialistide, juhtide ning teiste asjaomaste osapoolte ja laiema teaduskogukonnaga, järgides eriala tavasid ja kutsepraktika nõudeid. Oskab oma suhtlemisviisi kohandada vastavalt olukorra eesmärgile ja sihtrühmale.	Töötab koos võõras, muutuvas elu- ja/või töökeskkonnas, kus valitseb suur ebakindlus. Teeb koostööd ka rahvusvaheliselt kolleegide, spetsialistide, mittespetsialistide, juhtide, teiste asjaomaste osapoolte ja ühiskonnaga tervikuna. Vastutab enda tegevuse, töö ja/või õpingute tulemuste ning teiste töö tulemuste eest. Vastutab ettearvamatute protsesside juhtimise ning üksikisikute ja rühmade professionaalse arengu eest. Kavandab, viib ellu ja kohandab olulist uurimisprotsessi, järgides teaduslikku ausust ja terviklikkust.

2.4.2 Seosed hariduse, kutsesüsteemi ja töömaailmaga

NLQF-i kvalifikatsiooniraamistik hõlmab riiklikult reguleeritud kvalifikatsioone formaalses haridus- ja koolitussüsteemis.^{24,25} Formaalse õppe edukal lõpetamisel omandab õppija kutse, mida kinnitab kraad, diplom, tunnistus või muu ametlik dokument, mis tõendab tema teadmisi ja oskusi konkreetsetes valdkonnas.

NLQF on seotud ka töömaailmaga, kuna selle üks eesmärke on suurendada kooskõla hariduse ja tööturu osapoolte vahel²⁶. Tasemekirjeldustes tuuakse selgelt välja, millises keskkonnas inimene oma teadmisi ja oskusi rakendab, kui keerulistes olukordades ta tegutseb ja milline on tema vastutuse ulatus.²⁷ Lisaks riiklikult reguleeritud kutsetele on töömaastikul laialdaselt levinud ka reguleerimata kutsed, mida tööandjad siiski tunnustavad ja väärtustavad. Reguleeritud kutsetega seotud ametites töötamiseks tuleb täita konkreetseid nõudeid, samas kui reguleerimata kutsed ei ole kohustuslikud. Reguleerimata kutsed võivad tugineda NLQF-ile, määrates kutse taseme ning kirjeldades omandatavaid oskusi ja teadmisi. See muudab reguleerimata kvalifikatsioonid läbipaistvamaks ning aitab tööandjatel ja õppijatel hinnata nende taset ja väärtust töömaailmas. Enamasti pakuvad neid kutseid eraõppeasutused, kuid teatud juhtudel võivad neid pakkuda ka avalikud koolitusasutused.²⁸

NLQF toetab elukestvat õpet, luues tingimused pädevuspõhiseks liikumiseks haridusteel ja tööturul, võimaldades inimestel liikuda kas kõrgemale haridusastmele või siduda ümberõppe kaudu eri valdkondi.²⁹

Sarnaselt Eestiga põhineb ka Hollandi süsteem pädevuspõhistel standarditel ning võimaldab tunnustada teadmisi ja oskusi, mis on omandatud mitteformaalse või informaalse õppe kaudu. Hollandis hinnatakse inimeste omandatud teadmisi, oskusi ja pädevusi vastavalt kindlaksmääratud standarditele või profiilidele. Selleks rakendatakse eelnevalt omandatud õpingute ja töökogemuse tunnustamise süsteemi (*Recognition of Acquired Competences*, EVC), mis võimaldab isikutel ametlikult tõendada ja hinnata oma teadmisi, oskusi ja pädevusi sõltumata nende omandamise viisist või kontekstist.³⁰

Hollandis on NLQF-i rakendamine haridus- ja tööelus selgelt ja süsteemselt korraldatud. Selle aluseks on 2024. aastal vastu võetud seadus (*Wet NLQF*), millega NLQF integreeriti ametlikult riiklikku õigussüsteemi.³¹ NLQF-i koordineerib igapäevaselt NCP-NLQF, kes vastutab raamistikku

²⁴ Natsionaal Coördinatiepunt. (i.a). Home. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/>

²⁵ The Dutch organisation for internationalisation in education. (i.a). Higher education in the Netherlands. <https://www.nuffic.nl/en/education-systems/the-netherlands/higher-education#bachelors-degree-wo>

²⁶ Dashorst, M., Sanden, K., Pijls, T. (i.a). NLQF - Netherlands qualifications framework. Natsionaal Coördinatiepunt.

²⁷ Natsionaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF-niveaus. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/daarom-nlqf/nlqf-niveaus>

²⁸ Natsionaal Coördinatiepunt. (2019). Referencing the Dutch Qualifications Framework NLQF to the European Qualifications Framework. Kättesaadav: https://europass.europa.eu/system/files/2022-05/The_Netherlands_Referencing_Report%5B1%5D.pdf

²⁹ Natsionaal Coördinatiepunt. (i.a). Home. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/>

³⁰ Natsionaal Coördinatiepunt. (2019). Referencing the Dutch Qualifications Framework NLQF to the EQF. <https://europass.europa.eu/system/files/2020-06/The%20Netherlands%20Referencing%20Report.pdf>

³¹ Natsionaal Coördinatiepunt. (i.a). Wet NLQF. Kättesaadav: <https://nlqf.nl/wetnlqf>

uute kvalifikatsioonipakkujate lisamise eest ning peab avalikku registrit. Seadus sätestab NLQF-i kaheksa taset, reguleerib nende kasutamist ning kohustab märkima vastava NLQF-i ja EQF-i taseme kõikidele formaalhariduse diplomitele. Samuti võimaldab seadus hinnata mitteformaalsete koolituste taset ja kanda see koolitustõendile. Samuti on seadusega kehtestatud mehhanismid NLQF-i väärkasutuse ennetamiseks ja tuvastamiseks.³²

Kõik riiklikud diplomid, sealhulgas kutse- ja kõrghariduse kvalifikatsioonid, saavad automaatselt vastava NLQF-i ja EQF-i taseme. Era- ja ettevõtlussektori koolituste NLQF-i tasemete vastavuse määramiseks tuleb koolitusasutusel esitada taotlus NCP-NLQF-le. Hindamine toimub kahes etapis. Esmalt esitab organisatsioon taotluse, et hinnata pakutavate kursuste ja koolituste kvaliteeti. Positiivse otsuse korral saab organisatsioon esitada järgmise taotluse, et hinnata koolituste ja kursuste vastavust NLQF-i/EQF-i kutsekvalifikatsiooni tasemetele.

2.4.3 NLQF-i tugevused

NLQF-i üheks tugevuseks on konteksti lisamine kvalifikatsioonide kirjeldustes. Kontekst aitab paremini mõista, millistes olukordades ja valdkondades õpitud oskused rakenduvad. Tugevuseks on ka tegevusverbide süsteemne kasutamine, mis annab kvalifikatsioonide sisule selguse ja praktilise rakendatavuse. Samuti iseloomustab NLQF-i ühtne ja järjepidev struktuur, kus tasemekirjeldused on jaotatud kindlatesse dimensioonidesse (teadmised, oskused, vastutus/iseseisvus ja kontekst), mis muudab tasemed võrreldavaks ning toetab rahvusvahelist sidusust. Lisaks pööratakse tähelepanu üld- ja ülekantavatele oskustele, mis aitavad kaasa kvalifikatsioonide laiapõhjalisusele ja rakendatavusele erinevates kontekstides.

2.4.4 NLQF-i rakendamise seotud probleemid ja arendusvajadused

1. Kaasamisprotsess on usaldusväärne, kuid intensiivne ja kulukas.

Mitteformaalse kvalifikatsiooni NLQF-i lisamisel maksab organisatsiooni kehtivuskontroll kuni 7500 eurot, ühe kvalifikatsiooni klassifitseerimine 2500 eurot ning kordushindamine 1000 eurot. Kuna NCP ressursid on piiratud, rõhutatakse vajadust vähendada tasusid ja lihtsustada menetlust.³³

2. Nähtavus ja sidumine paindlike õpiteedega (sh mikrokvalifikatsioonid) on töös, kuid vajab süsteemsemat kommunikatsiooni.

NLQF on eeskätt kommunikatsiooniraamistik ega reguleeri üleminekuid/juurdepääsu hariduses. Tasemeviidete nähtavust tuleb suurendada (nt platvormil Leeroverzicht ning diplomitel), et tugevdada mõju tööandjatele ja õppijatele. Samas on esmatähtis selgitada NLQF-i rolli mikro- ja osakvalifikatsioonide arenduses - see on valitsuse sõnul läbipaistvuse võti, kuid vajab poliitilisi ja tehnilisi kokkuleppeid.³⁴

---

³² Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). Wet NLQF. Kättesaadav: <https://nlqf.nl/wetnlqf>

³³ European Centre for the Development of Vocational Training. (2022). European inventory on NQFs 2022 – Netherlands. https://www.cedefop.europa.eu/files/netherlands_-_european_inventory_of_nqfs_2022.pdf

³⁴ European Centre for the Development of Vocational Training. (2022). European inventory on NQFs 2022 – Netherlands. https://www.cedefop.europa.eu/files/netherlands_-_european_inventory_of_nqfs_2022.pdf

2.5 Iirimaa riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NFQ)

2.5.1 Tasemekirjelduste struktuur ja ülesehitus

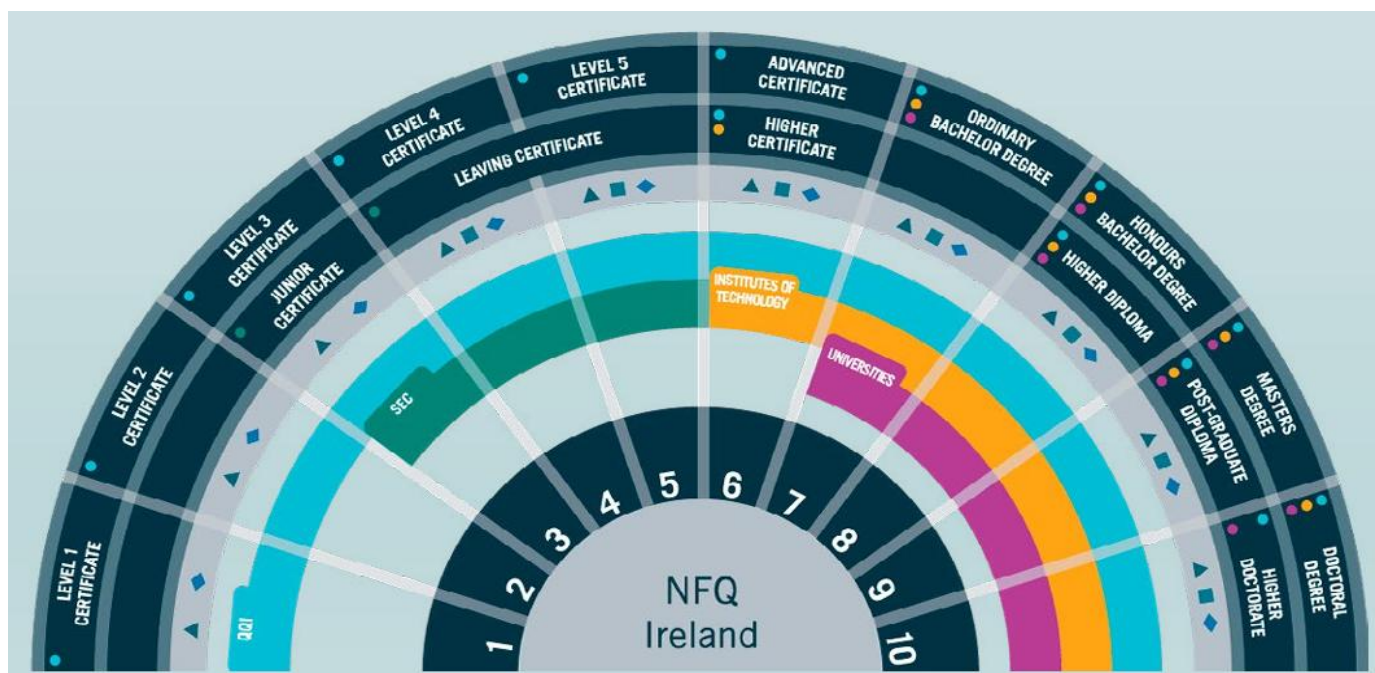
Iirimaa Riikliku Kvalifikatsiooniraamistiku (NFQ) eest vastutab Haridusministeerium, rakendamist koordineerib Iirimaa Kvaliteedi- ja Kvalifikatsiooniamet (QQI). Raamistik on loodud 2003. aastal. NFQ hõlmab kümmet kvalifikatsioonitaset ning tagab kvalifikatsioonide kvaliteedi ja tunnustuse nii riiklikult kui ka rahvusvaheliselt (joonis 3). See võimaldab õppijatel mõista, võrrelda ja edendada erinevaid kvalifikatsioone. Iirimaa NFQ hõlmab lisaks formaalhariduse kvalifikatsioonidele ka mitteformaal- ja informaalõppes omandatud. Iirimaaal on enam kui kümme tuhat kutsekvalifikatsiooni, mis on kantud Iiri riiklikku kvalifikatsiooniregistrisse (IRQ).³⁵

Iirimaaal võib kutset taotleda nii formaalhariduse (hõlmates nii üld-, kutse- kui kõrghariduse) kui ka mitteformaalse hariduse kaudu, eeldades õpingute läbimist ja eksamite sooritamist. Sarnaselt Eestiga on raamistik üles ehitatud nii, et see seob formaalhariduses omandatavad kraadid ja kvalifikatsioonid kutsesüsteemiga, kuid erinevus seisneb selles, et Eestis on rõhk olnud formaalhariduse ja kutsekvalifikatsioonide sidustamisel, samas kui Iirimaaal on NFQ kaudu süsteemsemalt arvestatud ka mitteformaalset ja informaalset õpet (sh varasema õpi- ja töökogemuse arvestamise (RPL) kaudu. QQI tunnustab pädevaid ja usaldusväärseid organisatsioone, enamasti erapakkujaid, kes suudavad tõendada, et nende pakutavad kutsetunnistused vastavad NFQ nõuetele ja põhinevad õpiväljunditel. Neid tunnustatud organisatsioone lisatakse sobivuse korral NFQ-sse ning nad peavad tagama, et õppijaid hinnatakse õiglaselt ja järjekindlalt. Selleks, et pakkujad võiksid oma koolitusi, kursusi ja programme QQI all pakutada ning et õppijad saaksid neid edukalt läbides oma kutsetunnistused NFQ raamistikus, peavad nad saavutama kvaliteeditagamise heakskiidu ja läbima ettevalmistus-programmi nimega *Initial Access to Validation*. Kutsetunnistusi väljastab QQI. Info kõigi QQI väljastatud kutsetunnistuste kohta paigutatakse koos tasemega NFQ registrisse, mis tagab kutsete tunnustamise nii riiklikult kui ka rahvusvaheliselt. Tunnistus on ametlik kinnitus QQI poolt, et isik on tõendanud vajalikke teadmisi, oskusi ja pädevust konkreetse kutse saavutamiseks.³⁵

Iirimaa ja Eesti kvalifikatsiooniraamistikud on sarnase struktuuriga. Oluline erinevus EQF-i ja NFQ-i vahel seisneb selles, et NFQ-s on kümme taset ja EQF-s kaheksa taset. NFQ loodi täpseks riigisiseseks kvalifikatsioonide kirjeldamiseks ja karjääriradade näitamiseks; EQF loodi lihtsaks piiriüleseks võrdluseks. Seetõttu on NFQ-s rohkem tasemeid – see jagab nii põhihariduse alumise/ülemise astme kui ka bakalaureuseõppe kaheks (Ordinary ja Honours). Iiri haridussüsteemi ülesehitus (nt omistatavad kraadid) ja seeläbi ka NFQ on tihedalt seotud teiste anglo-ameerika kvalifikatsiooniraamistikega.

Nii Eestis kui ka Iirimaaal kasutatakse EQF-ile omast kolmedimensioonilist lähenemist (teadmised, oskused, kompetents), kuid NFQ määratlused (tabel 6) on veidi detailsemad kui EQF-is ning kasutusele on võetud alamdimensioonid.

³⁵ Quality and Qualifications Ireland. Quality and Qualifications Ireland (qqi.ie)

Joonis 3. Iirimaa riiklik kvalifikatsiooniraamistik (NFQ Ireland)

Joonisel kasutatud lühendite tähendused:

- QQI – Iirimaa Kvaliteedi- ja Kvalifikatsiooniamet
- SEC - Riiklik Eksamikomisjon
- Institutes of technology - tehnoloogiainstituudid
- Universities - ülikoolid

Kvalifikatsioonitasemete kirjelduste struktuur:

- Teadmised: ulatus (*Knowledge – Breadth*)
- Teadmised: laad (*Knowledge – Kind*)
- Oskused: ulatus (*Know-how & skill – Range*)
- Oskused: valikud (*Know-how & skill – Selectivity*)
- Pätevus: kontekst (*Competence – Context*)
- Pätevus: roll (*Competence – Role*)
- Pätevus: õppima õppimine (*Competence – Learning to learn*)
- Pätevus: arusaam (*Competence – Insight*)

Tabel 6. Iiri Riikliku Kvalifikatsiooniraamistiku (NFQ) tasemekirjeldused

Tase	Teadmised: ulatus	Teadmised: laad	Oskused: ulatus	Oskused: valikud	Pätevus: kontekst	Pätevus: roll	Pätevus: õppima õppimine	Pätevus: arusaam (insight)
1	Alg-teadmised.	Ilmneb äratundmise või meenutamise kaudu.	Näitab põhilisi praktilisi oskusi ja kasutab lihtsaid tööriistu.	Korduvate ja etteaimatavate ülesannete täitmine.	Tegutseb selgelt piiritletud ja tugevalt struktureeritud kontekstides.	Tegutseb piiratud rollide valikus.	Õppimis-ülesannete järjestamine; eri õpiressursside kasutamine.	Väljendab teadlikkust oma iseseisvast rollist.

Tase	Teadmised: ulatus	Teadmised: laad	Oskused: ulatus	Oskused: valikud	Pädevus: kontekst	Pädevus: roll	Pädevus: õppima õppimine	Pädevus: arusaam (insight)
2	Kitsa ulatusega teadmised.	Konkreetsed viited, põhi-tasemel mõistmine.	Piiratud hulk põhi- ja tööoskusi.	Rutiinsete ülesannete jada täitmine selgete juhiste alusel.	Tegutseb piiratud, ette-aimatavates ja struktureeritud kontekstides.	Tegutseb juhendamisel eri rollides.	Distsiplineeritud õppima õppimine struktureeritud juhendatud keskkonnas.	Väljendab teadlikkust oma iseseisvast rollist.
3	Mõõdukalt laia- ulatuslikud teadmised.	Peamiselt konkreetsed fakti-teadmised ja mõningane arusaam seostest.	Piiratud valik praktilisi ja kognitiivseid oskusi.	Piiratud töövõtete ja teadaolevate lahenduste valik piiratud probleemidele.	Tegutseb piiratud kontekstide ulatuses.	Tegutseb juhendamisel, piiratud auto-noomiaga ja tuttavates rühmades.	Õppima õppimine juhitud keskkonnas.	Võtab piiratud vastutuse enda teadliku ja järjekindla käitumise eest.
4	Lai valik teadmisi.	Peamiselt konkreetsed fakti-teadmised ja osaliselt abstraktsiooni või teooriat.	Mõõdukas valik praktilisi ja kognitiivseid oskusi ning tööriistu.	Eri protseduuride ja teadaolevate lahenduste rakendamine mitmele etteaimatavale probleemile.	Tegutseb tuttavates ja võõrastes kontekstides.	Tegutseb suure vastutuse ja auto-noomiaga.	Oma õppimise eest vastutuse võtmine juhendatud keskkonnas.	Võtab osalise vastutuse enesetaju ja käitumise järjekindluse eest.
5	Lai valik teadmisi.	Teoreetilised kontseptsioonid ja abstraktne mõtlemine, teatav sügavus.	Lai valik erioskusi ja tööriistu.	Info hindamine ja kasutamine uurimisstrateegiateks ja lahendusteks tundmatutele probleemidele.	Vastutab tulemuste eest mitmesugustes spetsiifilistes kontekstides; rakendab oskusi ja teadmisi laias valikus kontekstides.	Ilmutab algatusvõimet ja iseseisvust; toimib mitmes keerukas ja heterogeenses rühmas.	Oma õppimise eest vastutuse võtmine juhitud keskkonnas.	Võtab täieliku vastutuse enesetaju ja käitumise järjekindluse eest.
6	Spetsialiseerunud teadmised laias valdkonnas.	Sama, ent tugev teoreetiline alus.	Kõikehõlmav valik erioskusi ja tööriistu.	Vastuste sõnastamine selgelt määratletud abstraktsetele probleemidele.	Tegutseb loovates ja ebastandardsetes kontekstides; kannab üle teoreetilisi kontseptsioone ja/või loovaid või tehnilisi oskusi.	Suur isiklik autonoomia ja vastutus teiste töö ja/või ressursside eest, keerukate rühmade juhtimine.	Oma õppimise hindamine ja vajaduste määratlemine, teiste abistamine õppimisvajaduste tuvastamisel.	Väljendab oma isiklikku maailmavaadet, kaasates teisi ja näidates üles arvestamist teiste vastu.
7	Spetsialiseerunud teadmised mitmetes valdkondades.	Teadlikkus praeguste teadmiste piiridest, uute allikate tundmine, kontseptsioonide lõimimine eri valdkondades.	Spetsialiseeritud tehnilised, loovad või kontseptuaalsed oskused ja vahendid õpi-valdkonnas.	Sobiva otsustamisvõime rakendamine planeerimis-, projekteerimis-, tehnilistes ja/või järelevalve-funktsioonides.	Kasutab diagnostilisi ja loovaid oskusi paljudes funktsioonides ja kontekstides.	Vastutab isiklike ja/või grupi tulemuste eest, juhendab teisi kindlates töö-valdkondades.	Algatus õppimisvajaduste tuvastamiseks ja lahendamiseks, tõhus suhtlus õppegrupis.	Väljendab oma isiklikku maailmavaadet, näidates üles solidaarsust teiste vastu.
8	Arusaam teooriast, kontseptsioonidest ja meetoditest konkreetsete valdkondade kohta.	Põhjalikud, osalt piirialased spetsialiseeritud teadmised.	Meistritase keerukates erioskustes; täiustatud oskuste kasutamine ja kohandamine uurimis- või tehnilises tegevuses.	Otsustamisvõime keerukates planeerimis-, projekteerimis-, tehnilistes ja/või juhtimis-funktsioonides (sh ressursid).	Kasutab kõrgtaseme oskusi uurimistöö või professionaalses tegevuses; võtab otsustusvastutuse.	Tegutseb partnerina kvalifitseeritud praktikute seas; juhib mitut keerukat ja heterogeenset rühma.	Tegutsemine muutuv ja võõras õpi-kontekstis; õpiülesannete täitmine iseseisvalt, professionaalselt ja eetilisel.	Väljendab terviklikku, sisemiselt kujunenud isiklikku maailmavaadet, näidates üles solidaarsust teiste vastu.

Tase	Teadmised: ulatus	Teadmised: laad	Oskused: ulatus	Oskused: valikud	Pädevus: kontekst	Pädevus: roll	Pädevus: õppima õppimine	Pädevus: arusaam (insight)
9	Süsteemaatilise arusaam uuenduslikest teadmistest õpi-valdkonnas.	Kriitiline teadlikkus probleemidest ja uutest arusaamadest õpivaldkonna eesliinilt.	Mitmesugused standardised ja spetsialiseeritud uurimistöö vahendid ning tehnikad.	Keerukate ja kõrgtasemel oskuste valik; uute, sh uudsete tehnikate arendamine.	Tegutseb mitmesugustes keerulistes ja ettearvamatutes olukordades, kus reeglid ja töökorraldus ei ole selgelt määratletud.	Võtab olulise vastutuse isikute ja rühmade töö eest; algatab ja juhib tegevust.	Enese-hindamine ja vastutus pideva akadeemilise/professionaalse arengu eest.	Hindab ja mõtestab kriitiliselt sotsiaalseid norme ja suhteid ning tegutseb nende muutmiseks.
10	Süsteemaatiline ja ulatuslik uuenduslike teadmiste omandamine ja mõistmine.	Uute teadmiste loomine ja tõlgendamine originaal-uuringu või muu kõrgetasemel teadustöö kaudu.	Märkimisväärne hulk peamisi oskusi, tehnikaid, tööriistu ja praktikaid; uute väljatöötamine.	Reageerimine abstraktsetele probleemidele, mis laiendavad ning taas-selgitavad olemasolevaid protseduure.	Võtab isikliku vastutuse ja initsiatiivi keerukates ja ettearvamatutes olukordades.	Rakendab ja hindab uurimis- ja innovatsioonitulemusi; peab kriitilist dialoogi; algatab ja juhib keerukaid sotsiaalseid protsesse.	Oskus rakendada teadmisi ja hinnata nende mõju kriitiliselt konkreetsetes kontekstides.	Hindab ja mõtestab kriitiliselt ühiskondlikke norme ja suhteid ning juhib tegutsemist nende muutmiseks.

2.5.2 Seosed hariduse, kutsesüsteemi ja töömaailmaga

NFQ on tööandjate, õppijate ja haridusasutuste jaoks keskne raamistik, mis aitab selgelt määratleda kutsete sisu ja muuta kvalifikatsioonid võrreldavaks. See tagab kvalifikatsioonide kvaliteedi ja rahvusvahelise tunnustamise ning pakub õppijatele võimalusi liikuda hariduse ja koolituse eri tasemetel edasi. Tööandjatele annab NFQ selge ülevaate töötajate oskustest ja tasemetest, mida kasutatakse sageli ka värbamisel. QQI uuring näitab, et enamik värbamispetsialiste hindab kandidaatide kvalifikatsioone NFQ-i/EQF-i tasemete kaudu, et mõista õpitu keerukust. Samuti soovib QQI tööandjatel kirjeldada ametikohtade nõudmisi tasemete kaudu (nt „NFQ 7 või sellele vastav”), mis muudab kvalifikatsioonide võrdlemise õiglasemaks ja toetab tööturu liikuvust. NFQ seotus Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga (EQF) on kirjas iga diplomi tagaküljel. See võimaldab rahvusvahelistel tööandjatel kvalifikatsioone kiiresti mõista ja toetab töötajate piiriülest liikumist.³⁶

2.5.3 NFQ-i tugevused

NFQ-i heaks praktikaks on konteksti süsteemne integreerimine kõikidesse kvalifikatsiooni-kirjeldustesse, sh pädevuste määratlemisse, mis annab raamistikule selguse ja elulise rakendatavuse. Tugevuseks on ka tegevusverbide järjepidev kasutamine, mis aitab täpselt väljendada, mida õppija oskab ja suudab teha. NFQ-i iseloomustab ühtne ja loogiline struktuur, kus tasemekirjeldused on jaotatud kindlatesse dimensioonidesse, mis tagab tasemete võrreldavuse ja läbipaistvuse. Lisaks pööratakse tähelepanu üld- ja ülekantavatele oskustele.

³⁶ Quality and Qualifications Ireland. (Aasta puudub). Quality and Qualifications Ireland (qqi.ie)

2.5.4 NFQ-i rakendamise seotud probleemid ja arendusvajadused

1. NFQ-i avamine formaalharidusest väljapoole ja sellega seotud kvaliteeditagamise taristu.

2019. aasta seadusega loodi kategooria „listed awarding bodies“ (LAB), et tuua NFQ-sse ka väljaspool formaalharidust antavad, õpiväljunditel põhinevad kvalifikatsioonid, kuid rakendusaktid ja protseduurid on alles väljatöötamisel. On vaja ühtset ja sektoriteülest kvaliteeditagamise protsessi, mis hõlmaks kõiki õpiväljunditel põhinevaid kvalifikatsioone ning tugevdaks tasemetele vastavuse seiret ja ülevaatust. 2022. aasta seisuga oli LAB-skeemi käivitamine veel ees ja see oli nimetatud põhiprioriteedina.^{37,38}

2. Mitteformaalse ja informaalse õppe arvestamine (RPL) on ebaühtlane – vaja on riiklikult ühtlustatud lähenemist.

Kuigi õiguslik raam võimaldab RPL-i kõikidel NFQ-i tasemetel ning praktikas kasutatakse nelja etappi (tuvastamine, dokumenteerimine, hindamine, sertifitseerimine), on rakendus eri sektorites ebaühtlane ja osaliselt on puudu sidusust. QQI on võtnud kohustuse kaardistada ja uuendada RPL-i riiklikku käsitlust (sh juhised), et praktikad ühtlustada.^{37,38}

3. NFQ/EQF-i tasemete märkimise ja nähtavuse lüngad.

NFQ/EQF-i tasemete viited ei ole ühtlaselt esitatud kõikidel kvalifikatsioonidokumentidel (nt üld- ja kõrghariduse diplomitel, mida väljastavad autonoomsed asutused, tasemeviidet sageli ei näita). See vähendab raamistiku „nähtavat“ mõju tööandjatele ja õppijatele ning eeldab sihitud kommunikatsiooni ja kokkuleppeid tasemeviidete järjepidevaks kasutamiseks. 2022. aastal käivitati ka eraldi NFQ/EQF-i kommunikatsioonikampaania, mis viitab vajadusele teadlikkust püsivalt tõsta.

Märkused allikate kohta: 2020. aastal kinnitati uuendatud NFQ viitamine EQF-ile ja QF-EHEA-le; see loob tugeva raami, kuid ei lahenda eelkirjeldatud rakendusküsimusi, mis tulenevad eeskätt 2022. aasta ülevaatest ja NFQ-i online kokkuvõttest.³⁹

---

³⁷ European Centre for the Development of Vocational Training. (2022). National qualifications frameworks (NQF) online tool – Ireland. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/nqfs-online-tool/countries/ireland-2022>

³⁸ European Centre for the Development of Vocational Training. (2022). European Inventory of NQFs 2022 – Ireland. https://www.cedefop.europa.eu/files/ireland_-_european_inventory_of_nqfs_2022.pdf

³⁹ Europass. (i.a). EQF Referencing Report – Ireland. <https://europass.europa.eu/en/document-library/eqf-referencing-report-ireland>

2.6 Soome riiklik kvalifikatsiooniraamistik (FiNQF)

2.6.1 Tasemekirjelduste struktuur ja ülesehitus

Soomes rakendatakse kvalifikatsioonide kirjeldamiseks riiklikku kvalifikatsiooniraamistikku (FiNQF), millel on sama arv tasemeid nagu Euroopa kvalifikatsiooniraamistikul (EQF). FiNQF jaguneb kaheksaks tasemeks, mis katavad kogu haridus- ja kvalifikatsioonispektri alates põhiharidusest kuni doktoriõppeni. Iga taseme juures on määratletud õpiväljundid, mis kirjeldavad teadmisi, oskusi ja vastutust, mida vastava kvalifikatsiooni omandamine eeldab.⁴⁰

Joonis 4. Soome riiklik kvalifikatsiooniraamistik (FiNQF)⁴¹

⁴⁰ "Finnish National Agency for Education (OPH) - Qualifications Frameworks," accessed June 3, 2025, <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/qualifications-frameworks>.

⁴¹ Finnish National Agency for Education (EDUFI). <https://www.oph.fi/en>

FiNQF kaheksa taset kirjeldavad erinevaid haridustasemeid ja kvalifikatsioone. Joonisel 4 on tasemed ja neile vastavad kvalifikatsioonid või pädevused:

1. tase: kvalifikatsioone ei väljastata;
2. tase: põhihariduse õppekava;
3. tase: kvalifikatsioone ei väljastata;
4. tase: lõpueksam, üldine gümnaasiumi õppekava, gümnaasiumi kutsekvalifikatsioonid, täiendavad kutsekvalifikatsioonid, põhiline vanglaeksam, tuletõrjuja ja hädaabikeskuse operaatori kvalifikatsioon;
5. tase: spetsialist-kutsekvalifikatsioonid, allohvitseri kvalifikatsioon tuletõrje- ja päästeteenistuses;
6. tase: bakalaureusekraadid ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides;
7. tase: magistrikraadid ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides;
8. tase: litsentseeritud ja doktorikraadid, üldstaabi ohvitseri kraad, veterinaarmeditsiini, hambaravi ja meditsiini spetsialistkraadid.

Tabel 7. Soome kvalifikatsiooniraamistiku tasemekirjeldused

Tase	FiNQF-i tasemekirjeldus
1	Omab üldteadmisi ja põhioskusi, mis on vajalikud õppimiseks ning lihtsate ülesannete täitmiseks struktureeritud kontekstis otsesel juhendamisel. Võtab juhendamisel vastutuse oma õppimise eest. Suhtleb suuliselt ja reageerib lihtsale kirjalikule suhtlusele oma emakeeles.
2	Omab mitmekülgseid üldteadmisi ning põhilisi kognitiivseid ja praktilisi oskusi, mida on vaja nende teadmiste rakendamiseks ülesannete täitmisel ja probleemide lahendamisel. Järgib reegleid ning kasutab mitmesuguseid seadmeid ja töövahendeid juhendatud, kuid iseseisvust nõudvas tegevuskeskkonnas. Võtab vastutust ja ilmutab algatusvõimet. Võtab vastutuse oma õppimise eest. On suuteline elukestvaks õppeks. Oskab tegutseda tuttavas õpi- ja töökogukonnas. Suhtleb erinevates olukordades mitmekülgset ja interaktiivselt ning koostab tekste emakeeles. On suuteline suhtlema teises riigikeeles ja vähemalt ühes võõrkeeles.
3	Omab oma töö- või õppevaldkonna teadmiste baasi ning tunneb selle põhimõtteid, protsesse ja üldmõisteid, samuti teatud kognitiivseid ja praktilisi oskusi, mis on vajalikud ülesannete täitmiseks ja probleemide lahendamiseks. Valib ja kasutab põhimeetodeid, -vahendeid, materjale ja teavet. Kohandab probleemide lahendamisel oma tegutsemist olude ja tegevuskeskkonnaga. Võtab vastutuse oma ülesannete täitmise eest ning tegutseb töö- või õpikeskkonnas ohutult. On võimeline täitma ülesandeid vastutustundlikult ja algatusvõimeliselt. Mõistab tööelu ja ettevõtluse tähendust üksikisiku ja ühiskonna jaoks. Hindab oma pädevust ja tegutsemist ning töö- või õppega seotud oskusi ja valikuid. On suuteline elukestvaks õppeks. Oskab tegutseda tuttavas õpi- ja töökogukonnas. Suhtleb erinevates olukordades mitmekülgset ja interaktiivselt ning koostab eri tüüpi tekste emakeeles. On võimeline suhtlema teises riigikeeles ja vähemalt ühes võõrkeeles, sh rahvusvaheliselt.
4	Omab põhjalikke teadmisi oma töö- või õppevaldkonnast ning teatud kognitiivseid ja praktilisi oskusi ja eneseväljendusoskusi ning rakendab neid teadmisi ja oskusi valdkonnaspetsiifiliste probleemide lahendamisel ja ülesannete täitmisel. Tegutseb iseseisvalt tegevuskeskkonnades, mis on tavaliselt etteaimatavad, kuid võivad muutuda. Võtab vastutuse oma ülesannete täitmise eest ning tegutseb töökogukonnas ohutult ja vastutustundlikult. Tegutseb säästlikult, tulemuslikult ja süsteemselt ning korraldab oma tööd teisi osalisi arvesse võttes. Oskab juhendada teiste poolt tehtavaid rutiinseid töid. On võimeline tegutsema ettevõtlikult nii kellegi teise teenistuses kui ka iseseisva ettevõtjana valdkonnas. Hindab oma pädevust ja tööülesannete ulatust ning täiustab tööalast tegevust või õpitegevust. Arendab ennast ja oma tööd. On suuteline elukestvaks õppeks. Suheldes eri inimestega õpi- ja töökogukonnades ning muudes rühmades ja võrgustikes, järgib eetilisi põhimõtteid. Suhtleb erinevates olukordades mitmekülgset ja interaktiivselt ning koostab emakeeles nii eri tüüpi kui ka valdkonnaspetsiifilisi tekste. Suhtleb teises riigikeeles ja tegutseb oma valdkonnas vähemalt ühes võõrkeeles, sh rahvusvaheliselt.

Tase	FiNQF-i tasemekirjeldus
5	Omab oma valdkonnas laiaulatuslikke ja/või spetsialiseeritud teadmisi ning kognitiivseid, praktilisi ja eneseväljendusoskusi ning kasutab neid teadmisi ja oskusi valdkonnas abstraktsete probleemide loovaks lahendamiseks ja ülesannete täitmiseks. Mõistab seoseid tööülesannete ulatuse, oma valdkonna ja teiste valdkondade vahel ning nende seotust „suure pildiga”. Tegutseb oma valdkonna spetsialistina ning arendab tegevusi, tooteid ja/või teenuseid. Vajaduse korral juhib ja juhendab ettearvamatult muutuvat tegevuskeskkonda ja tegevusi. Juhendab teisi ja jälgib teiste tööülesannete täitmist. On hästi ette valmistatud töötama valdkonnas iseseisva ettevõtjana. Hindab ja arendab nii enda kui ka teiste töösooritust ja tööd. On suuteline elukestvaks õppeks. Suheldes eri inimestega õpi- ja töökogukondades ning muudes rühmades ja võrgustikes, järgib eetilisi põhimõtteid. Suhtleb emakeeles suuliselt ja kirjalikult nii erialaste kui ka erialaväliste sihtrühmadega. Suhtleb teises riigikeeles ja tegutseb oma valdkonnas vähemalt ühes võõrkeeles, sh rahvusvaheliselt.
6	Omab põhjalikke ja süvendatud teadmisi oma valdkonnas, mis hõlmavad teooriate, põhikontseptsioonide, meetodite ja põhimõtete kriitilist mõistmist ja hindamist. Mõistab kutsetegevuse ja/või distsipliinide ulatust ja piire. Omab kõrgema taseme kognitiivseid ja praktilisi oskusi, näidates valdkonna küsimuste valdamist ning suutlikkust rakendada teadmisi ja leida loovaid lahendusi ja rakendusi, mis on vajalikud spetsialiseerunud kutse-, teadus- või kunstivaldkonnas keerukate või ettearvamatute probleemide lahendamiseks. Tegutseb iseseisvalt valdkonna eksperdiülesannetes ning rahvusvahelises koostöös või ettevõtjana. Juhib keerukaid kutsetegevusi või projekte. Langetab otsuseid ettearvamatus tegevuskeskkonnas. Lisaks oma pädevuse hindamisele ja arendamisele võtab vastutuse üksikisikute ja rühmade arengu eest. On suuteline elukestvaks õppeks. Suheldes erinevate inimestega õpi- ja töökogukondades ning muudes rühmades ja võrgustikes, arvestab kogukondlikke ja eetilisi aspekte. Suhtleb heal tasemel emakeeles nii suuliselt kui ka kirjalikult nii erialaste kui ka erialaväliste sihtrühmadega. Suhtleb ja teeb koostööd teises riigikeeles ning on võimeline oma valdkonnas rahvusvaheliseks suhtluseks ja koostööks vähemalt ühes võõrkeeles.
7	Mõistab oma valdkonna erialasele pädevusele vastavaid laiapõhjalisi ja kõrgelt spetsialiseeritud kontseptsioone, meetodeid ja omab teadmisi, mida kasutatakse iseseisva mõtlemise ja/või uurimistöö alusena. Mõistab oma valdkonna ja teiste valdkondade kokkupuutepunktides olevaid küsimusi ning hindab neid ja uut teadmist kriitiliselt. Lahendab keerukaid probleeme uurimis- ja/või innovatsioonitegevuses, kasutades ka loovaid lähenemisviise, mis arendab uut teadmist ja protseduure, ning rakendab ja kombineerib eri valdkondade teadmisi. Tegutseb iseseisvalt valdkonna eksperditeadmisi nõudvates ülesannetes ning rahvusvahelises koostöös või ettevõtjana. Juhib ja arendab keerukaid, uusi strateegilisi lähenemisi ettearvamatus olukorras. Juhib protsesse ja/või inimesi. Hindab üksikisikute ja rühmade tegevust. Kogub ja kasvatatakse oma valdkonna teadmiste ja praktikate pagasit ja/või võtab vastutuse teiste arengu eest. On suuteline elukestvaks õppeks. Suheldes erinevate inimestega õpi- ja töökogukondades ning muudes rühmades ja võrgustikes, arvestab kogukondlikke ja eetilisi aspekte. Suhtleb heal tasemel emakeeles nii suuliselt kui kirjalikult nii erialaste kui ka erialaväliste sihtrühmadega. Suhtleb ja teeb koostööd teises riigikeeles ning on suuteline oma valdkonnas rahvusvaheliseks suhtluseks ja koostööks vähemalt ühes võõrkeeles.
8	Omab laiapõhjalisi teadmisi eri valdkondadest ja kontekstidest. Omab valdkonna kõrgeimal ja/või spetsialiseerituimal tasemel ning valdkondade kokkupuutepunktides kõige sügavamaid ja spetsialiseeritumaid teadmisi, oskusi ja teooriaid. Leiab loovaid lahendusi. Loob uut teadmist hea teadustava kohaselt. Viib läbi iseseisvat ja usaldusväärset teadus- või kunstilist ning kutsealast uurimistööd. Arendab kutsetegevust ja/või oma teadus- või kunstivaldkonda. Arendab ja rakendab uusi ideid, teooriaid, lähenemisi või protsesse kõige nõudlikumates tegevuskeskkondades. Tegutseb iseseisvalt oma valdkonna kõrgeimaid eksperditeadmisi nõudvates ülesannetes ning osaleb rahvusvahelises koostöös või tegutseb ettevõtjana. Juhib protsesse ja/või inimesi. Sünteesib ja koostab keerukate probleemide lahendamiseks vajalikke kriitilisi hinnanguid uurimis- ja/või innovatsioonitegevuses. Laiendab ja defineerib ümber teadmisi või kutsepraktikaid. Kogub ja kasvatatakse valdkonna teadmiste baasi ja/või võtab vastutuse teiste arengu eest. On suuteline elukestvaks õppeks. Arvestab kogukondlikke ja eetilisi aspekte suheldes erinevate inimestega õpi- ja töökogukondades ning muudes rühmades ja võrgustikes. Suhtleb heal tasemel emakeeles nii suuliselt kui kirjalikult, nii teadlaskonnaga kui ka üldsusega, käsitledes teemasid, mis puudutavad nii tema uurimisala kui ka tervet distsipliini ja/või eriala. Suhtleb ja teeb koostööd teises riigikeeles ning on suuteline oma valdkonnas keerukamaks rahvusvaheliseks suhtluseks ja koostööks vähemalt ühes võõrkeeles.

FiNQF-i eesmärk on muuta kvalifikatsioonide kirjeldamine ja võrdlemine selgemaks, soodustada elukestvat õpet ning toetada inimeste liikumist haridussüsteemis ja tööturul.⁴² Kvalifikatsiooni- raamistik kirjeldab põhjalikult formaalhariduses omandatavaid kvalifikatsioone, kuid käsitleb vaid vähesel määral mitteriiklike koolitusasutuste pakutavaid kvalifikatsioone.⁴³

FiNQF ja EKR on põhimõtteliselt sarnased: kaheksatasemeline ja EQF-iga kooskõlaline raamistik, mis on tugevalt seotud õppekavade ja töömaailmaga (töökohapõhine õpe on laialt levinud) ning hõlmab lisaks formaalharidusele ka ligikaudu 200 reguleeritud kutset.

Oluline erinevus Eestiga on see, et FiNQF-i tasemekirjeldused ei ole jaotatud eraldi dimensioonideks „teadmised–oskused–pädevus“, vaid sõnastatud sidusa tekstina, rõhutades tegevusverbe, autonoomia ulatust ja konteksti, mis teeb tasemete progressiooni loetavamaks.

FiNQF-is ei ole tasemele 1 (ning praktikas ka tasemele 3) kvalifikatsioone määratud, RPL-i rakendamine on sektorite vahel ebaühtlane ning raamistikku tervikuna on siiani vähe süsteemselt hinnatud.

2.6.2 Seosed hariduse, kutsesüsteemi ja töömaailmaga

FiNQF on tihedalt seotud haridussüsteemi õppekavadega, pakkudes struktuuri nende arendamiseks ja rakendamiseks kõigil tasemetel. Õppekavade arendamisel kasutatakse FiNQF-i tasemekirjeldusi õppijate oodatud saavutuste määratlemiseks, mis hõlbustab haridusasutuste vahel liikumist ja õpiteede sidusust. Lisaks toetab FiNQF elukestvat õpet, võimaldades mitteformaalse ja informaalõppe tulemuste tunnustamist ning integreerimist formaalharidusse. See suurendab haridussüsteemi paindlikkust ja kaasavust.⁴⁴

FiNQF on tihedalt seotud töömaailmaga: kutsehariduse sisu kujundatakse koostöös tööandjate ja valdkonna spetsialistidega, et tagada vastavus tööturu ootustele. Oskused ja vastutus on kirjeldatud viisil, mis peegeldab reaalseid tööolukordi – nt vajadus tegutseda iseseisvalt, lahendada probleeme ja juhtida protsesse. Lisaks kasutatakse kutsehariduses laialdaselt töökohapõhist õpet, sh õpipoisiõpet, kus oluline osa õppimisest toimub tööandja juhendamisel.⁴⁵

2.6.3 FiNQF-i tugevused

Lisaks formaalharidussüsteemile hõlmab FiNQF ka reguleeritud kutsealasid - kokku ligi 200. Kutsesüsteemi toimimise eest vastutavad Haridus- ja Kultuuriministeerium ning Soome Haridusamet. Lisaks kuuluvad mõned kutsed ka Kaitseministeeriumi ja Siseministeeriumi vastutusaladesse.⁴⁶

---

⁴² Cedefop, “European Inventory of National Qualifications Frameworks 2022 – Finland,” 2023, https://www.cedefop.europa.eu/files/finland_-_european_inventory_of_nqfs_2022.pdf

⁴³ European Qualifications Framework. (EQF). Finnish National Agency for Education. (2023). Qualifications frameworks. <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/qualifications-frameworks>

⁴⁴ Finnish National Agency for Education (OPH) - Qualifications Frameworks. <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/qualifications-frameworks>

⁴⁵ Cedefop, European Inventory of National Qualifications Frameworks 2022 – Finland. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/nqfs-online-tool/countries/finland-2022>

⁴⁶ European Qualifications Framework, (EQF). Finnish National Agency for Education. (2023). Qualifications frameworks. <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/qualifications-frameworks>

Kvalifikatsiooniraamistikku täiendatakse regulaarselt, ettepanekuid uute kompetentsimoodulite (kutsekvalifikatsiooni nõuete) lisamiseks raamistikku saavad teha kõik huvirühmad – Haridus- ja Kultuuriministeerium vaatab ettepanekud üle vähemalt iga kahe aasta tagant. Kompetentsimoodulid peavad olema kas reguleeritud kutsealade kutsekvalifikatsiooninõudeid kirjeldavad õppemoodulid või standardiseeritud, üldtunnustatud ja laialdaselt kasutatavad kompetentsimoodulid, mis on mõeldud varasema omandatud kvalifikatsiooni või muu pädevuse täiendamiseks või laiendamiseks. Mooduli maht peab olema võrreldav vähemalt 20 Euroopa ainepunkti (ECTS) ulatuses õppija tehtava tööga.⁴⁷

Eesti ja Soome kvalifikatsiooniraamistike tasemekirjeldused erinevad nii struktuuri kui ka stiili poolest. Eesti tasemekirjeldused on jagatud kolmeks dimensiooniks, kuid Soomes dimensioonideks jaotamist ei kasutata. Erinevalt EKR-ist on FiNQF-i tasemekirjeldused sõnastatud ühe või mitme tegevusverbe sisaldava lausega iga kategooria kohta, mis iseloomustavad taseme üldist keerukust, autonoomiataset ja konteksti. Kirjeldused liiguvad tasemeti üha suurema keerukuse ja iseseisvuse suunas, võimaldades horisontaalset ja vertikaalset võrreldavust kvalifikatsioonide vahel.

Lisaks rõhutab Soome lähenemine, et tasemekirjeldused on õpiväljundipõhised, mitte kvalifikatsioonide või õppevormide põhised, mis võimaldab raamistikku rakendada ka mitteformaalsete ja informaalsete õpiteede kontekstis.

Kuigi FiNQF-i tasemekirjeldused ei ole ilmutatult dimensioonideks jagatud, on nad siiski selgelt struktureeritud ning põhinevad kolmel õpiväljundi kategoorial: **teadmised, oskused ning vastutus ja iseseisvus**.

Iga taseme kohta on esitatud lühikesed, kuid sisukad laused, mis kirjeldavad

- vajalike teadmiste ja oskuste laadi,
- tegutsemise keerukust ning
- õppija iseseisvuse ja vastutuse ulatust.

Kirjeldused on üles ehitatud nii, et tasemed muutuvad järk-järgult keerukamaks: madalamatel tasemetel tegutseb inimene juhendamisel ja täidab lihtsamaid ülesandeid, samas kui kõrgematel tasemetel eeldatakse analüütilist mõtlemist, loovust, juhtimist ja keerukates olukordades tegutsemist.

Oluline on, et tasemekirjeldused ei ole seotud konkreetsete kvalifikatsioonide või õppevormidega, vaid on rakendatavad eri kontekstides. See võimaldab neid kasutada ka informaalsete ja mitteformaalsete õpikogemuste hindamisel ja valideerimisel – näiteks juhul, kui inimene on omandanud teadmised ja oskused tööelus või vabatahtlikus tegevuses. Sellist õpitulemust saab siduda sobiva FiNQF-i tasemega, mis on aluseks oskuste formaalsele tunnustamisele.

FiNQF-i hea praktika on see, et raamistik ühendab tervikliku lähenemise dimensioonidest loobumise ja tegevusverbide süsteemse kasutamise näol, võimaldades õpiväljundeid vaadelda selgelt ja konkreetsete tegevustena.

---

⁴⁷ Finnish National Agency for Education. (2020). Criteria for placing new competence modules in the Finnish National Framework for Qualifications and Other Competence Modules. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/criteria-for-placing-new-competence-modules-in-the-finnish-national-framework.pdf>

2.6.4 FiNQF-i rakendamise seotud probleemid ja arendusvajadused

1. Taseme 1 praktiline mitterakendumine.

Kuigi Soome säilitab kaheksa astmelise struktuuri, ei ole 2022. aasta seisuga tasemele 1 määratud ühtegi kvalifikatsiooni. See tähendab, et struktuur pole täiel määral rakenduses.

2. Piiratud mõjuanalüüsid ja rakendusuringud.

FiNQF-i toimimist ja mõju ei ole veel süstemaatiliselt hinnatud. Senised seiremehhanismid keskenduvad peamiselt hariduse üldistele kvaliteedinäitajatele, mitte FiNQF-i spetsiifilisele mõjule.

3. Mitteformaalsete õpiteede tunnustamise rakendusvajadused.

Kuigi õiguslik alus võimaldab arvestada mitteformaalset ja informaalõpet, ei ole hindamis- ja valideerimismehhanismid praktikas veel täiel määral ühtlustatud.⁴⁸

---

⁴⁸ UNESCO Institute for Lifelong Learning, "Recognition, Validation and Accreditation in Finland," accessed June 6, 2025, <https://www.uil.unesco.org/en/articles/recognition-validation-and-accreditation-finland>.

3 EKR-i uuendatud tasemekirjeldused

Peatükis 3 on esitatud kokkuvõtte ekspertidega kohtumistel (valideerimisseminaridel) käsitletud teemadest ja ettepanekutest ning ekspertide tagasisidest (tabel 8). Alapeatükis 3.1 on tabelis 9 toodud uuendatud kahe dimensiooniga struktuuri tasemekirjeldused (kolme dimensiooniga struktuurivariant on esitatud lisas 1). Alapeatükis 3.2 on soovitusel EKR-i tasemekirjelduste juurutamiseks.

Tasemekirjelduste uuendamise põhimõtted töötati välja dokumendianalüüsi baasil ning neid täpsustati esimese valideerimisseminari tulemusel. Võrdlusriikide kvaliteediraamistikos on kirjeldatud järgmisi põhimõtteid, millele tasemekirjeldused vastama peaksid.

- Ühtne struktuur ja järjepidevus – tasemekirjeldused jaotatakse kindlatesse dimensioonidesse (nt teadmised, oskused, vastutus/iseseisvus, kontekst), mis teeb tasemed võrreldavaks (Läti, Holland, Iirimaa, Soome).
- Õpiväljundipõhisus ja tegevusverbide kasutamine – tasemekirjeldused väljendavad, mida õppija teeb ja suudab, mitte seda, kuidas või kus ta õppis; sõnastus põhineb tegevusverbidel (Soome, Läti, Holland, Iirimaa).
- Konteksti integreerimine tasemekirjeldustesse – töökeskkonna, iseseisva tegevuse ulatust ja muid konteksti elemente on süsteemselt põimitud vastutuse ja konteksti ning oskuste dimensioonide kirjeldustesse näiteks Soomes, Hollandis ja Iirimaa. Seejuures Hollandis (NLQF) on kontekst käsitletud eraldi neljanda dimensioonina.
- Üldoskuste rõhutamine – lisaks erialastele oskustele kirjeldatakse ka suhtlemist, meeskonnatööd, digipädevust ja muid üldpädevusi (Soome, Läti).
- Rahvusvaheline sidusus ja läbipaistvus – tasemekirjelduste ülesehitus peab sobituma Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga (EQF) ning tasemetel 6–8 korral ka QF-EHEA-ga⁴⁹, et tagada rahvusvaheline võrreldavus (kõik neli riiki).

Võrdlusriikide kvalifikatsiooniraamistikos ja Euroopa Liidu dokumentides on toodud välja ka mitu kvalifikatsiooniraamistike eesmärke ja laiemat kontekstiraamistikku puudutavat põhimõtet. Kvalifikatsiooniraamistikud peaksid toetama järgmist.

- Elukestev õpe ja paindlikkus – varasema ja mitteformaalse õppe arvestamine (RPL) ning elukestva õppe mudelisse sobitumine (Iirimaa, Soome ja Läti).
- Mikroqualifikatsioonide kiire integreerimine – väiksemate, kontekstipõhiste õpiüksuste sidumine tasemetel ja tööturu vajadustega (Iirimaa ja Soome).
- Sidusrühmade kaasamine ja regulaarne ajakohastamine – raamistikud arenevad läbi dialoogi, kaasates eri osapooli ja tagades regulaarsed ülevaated (Läti, Iirimaa, Soome, Holland), mis järgib Cedefopi iteratiivset NQF-i arendusmudelit.
- Lühikirjelduste selgust ja struktuuri – kasutades narratiivi sissejuhatust ja õpiväljundi põhist struktureerimist tagatakse kvalifikatsioonide ühene mõistetavus ning digitaliseeritavus.
- Universaalsust ja kohaldatavust eri sektorites – tasemekirjeldused peavad olema piisavalt üldised, et katta eri haridusvaldkonnad, kuid samas piisavalt spetsiifilised, et rahuldada konkreetseid vajadusi.

---

⁴⁹ QF-EHEA (Framework for Qualifications of the European Higher Education Area) - Euroopa kõrgharidusruumi kvalifikatsiooniraamistik, <https://ehea.info/page-qualification-frameworks>

Eeltoodud põhimõtteid hindasid eksperdid valideerimisseminaridel ning valideerimise tulemusi arvestati EKR-i kvalifikatsiooniraamistiku tasemekirjelduste ümbersõnastamisel. Ekspertidele esitatud küsimused ja nendelt saadud üldistatud tagasiside on esitatud tabelis 8.

Tabel 8. Ekspertide hinnangud valideerimiseks esitatud arutlusteemadele ja ettepanekutele .

Ettepanek / arutlusteema	Valideerimis-seminar(id) ja alus	Ekspertide hinnang	Kokkuvõtlik tagasiside
Tasemekirjelduste esitamine tegevus-verbidega algavate väidete kaudu.	2,3,4 Alus: dokumendi-analüüs	Üldiselt toetati, kuid mõned eksperdid hoiatasid, et tegevusverbide kasutamine võib tekitada teadmiste ja oskuste dimensioonides kirjelduste kattuvust ja liigitamis-probleeme. Seetõttu soovitasid nad dimensioonide eristamisest üldse loobuda (nagu Soomes) või siis ühendada teadmiste ja oskuste dimensioonid.	Toetati
Konteksti sissetoomise vajadus	1,2,3,4 Alus: dokumendi-analüüs	Konteksti on ka praegu kehtivates tasemekirjeldustes arvestatud (kuigi pigem kitsalt töökorralduslikus mõttes), kuid soovitati kontekst süsteemsemalt iga taseme juures lahti kirjutada ning tuua sisse rohkem konteksti mõõtmeid (nt keskkonna etteaimatavus, eetika, interdistsiplinaarsus jms)	Toetati
Ühtlase taseme tagamine kogu EKR-i struktuuris	1,4 Alus: dokumendi-analüüs		Peeti oluliseks
Väljundite kirjeldamisel lähtumine lävendist või eesmärgist	1,2,3,4 Alus: ekspertide poolt tõstatatud	Üksmeelselt leiti, et väljundite kirjeldamisel tuleks lähtuda lävendist.	Lähtuda tuleks lävendist
Tulevikutöö kompetentside ja nendest tulenevate nõuete (nt digioskused, TI kasutamine, õppima õppimine jms) lisamine	1,2,3,4 Alus: dokumendi-analüüs	Tulevikutöö kompetentsid on mõistena selgelt määratlemata ja seetõttu eksitav. Tasemekirjeldustes tuleks vältida konkreetsete meetodite ja tehnoloogiate mainimist, kuna nende kasutusvaldkond võib olla kitsas ja nende asemele tulevad aja jooksul uued. Leiti, et uute (töö)meetodite, tehnoloogiate jms koht on pigem õppekavades ja EKR-i tasemekirjelduste ülesanne ei peaks olema õppekavaarenduse uuendusmeelsuse tagamine. Samas toetati n-õ mittetehnoloogiliste kompetentside (kriitiline mõtlemine, probleemilahendusoskus, loovus, enesejuhtimine, sotsiaalsete oskuste) kirjeldamist, mis on ka paljude tulevikutöö kompetentside raamistike ^{50,51} osad.	Pigem ei peetud vajalikuks
Hoiakute lisamise vajadus	1 Alus: uuringu-meeskonna poolt aruteluks välja pakutud	Tasemekirjeldustesse hoiakute sissetoomist ei peetud vajalikuks. Leiti, et hoiakud kui eraldiseisev mõõde ei ole EQF-i tasemekirjelduste alus ning nende lisamine muudaks seose EQF-iga ebaselgemaks. Hoiakud sõltuvad küllalt palju kontekstist ja kutsealast ning on tihti normatiivse varjundiga. Nende lisamine vähendaks tasemekirjelduste neutraalsust ja võrreldavust ning väljundite mõõdetavust. Hoiakud peaksid olema eeskätt kirjeldatud õppekavades ja kutsestandardites.	Ei peetud vajalikuks
Tasemekirjelduste ametliku üle	1,2,3 Alus: dokumendi-analüüs	Ekspertid jäid seisukohale, et tasemekirjelduse uuendamist peaks algatama vajaduspõhiselt ja pigem võimalikult harva, sest muudatustega kaasneb ka	Kindlat perioodi ei

⁵⁰ WEF Future of Jobs. (2025). <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025/full/3-skills-outlook>

⁵¹ McKinsey “56 foundational skills (DELTA)”. (2021). <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/industries/public%20and%20social%20sector/our%20insights/defining%20the%20skills%20citizens%20will%20need%20in%20the%20future%20world%20of%20work/defining-the-skills-citizens-will-need-in-the-future-of-work-final.pdf>

Ettepanek / arutlusteema	Valideerimis-seminar(id) ja alus	Ekspertide hinnang	Kokkuvõtlik tagasiside
vaatamise soovitatav sagedus		võrdlusaruande koostamise kohustus EQF-i nõuandvale rühmale (EQF Advisory Group, EQF-AG).	peetud vajalikuks
Muudatuste algataja	1,2,3 Alus: dokumendi-analüüs	Sisuline vastutus EKR-i arendamise ja korraldamise eest on Haridus- ja Teadusministeeriumil (kutseasutus), kes tavapraktikas valmistab valitsuse nimel eelnõu ette. Vajadust muudatusteks ei nähtud.	Midagi muuta pole vaja
Seletuskirja ja/või laiendatud tasemekirjelduste lisamise vajadus	1,2,3,4 Alus: esimese valideerimis-seminari arutelu käigus välja pakutud	Ekspertide poolt esitati erinevaid seisukohti. Laiendatud tasemekirjelduste koostamist vajalikuks ei peetud. Mitu eksperti leidsid, et ka seletuskiri pole vajalik, kuna see seab õppekavaarendusele liigseid piiranguid, seletuskirja ajakohasena hoidmine võib nõuda küllalt suurt täiendavat ressursi, pole selge selle õiguslik staatus ja seletuskirja haldamine eest vastutav ametkond. Kõige rohkem oli mingit tüüpi seletuskirja vajalikkust toetavaid seisukohti. Leiti, et seletuskiri lihtsustaks õppekavaarendajate tööd ja aitaks paremini tagada ühtset lähenemisviisi õpiväljundite lävendipõhisel kirjeldamisel ja ühtlase taseme tagamisel kogu EKR-i struktuuris. Mõne eksperdi poolt esitati ka soovitus analüüsida võimalust koondada seni eri õigusaktides määratletud haridustasemete õpiväljundid ühte EKR-iga seotud õigusakti, mis siis ühtlasi täidaks ka seletuskirja rolli.	Ühist seisukohta ei tekkinud
EQF-iga ühildatud põhistruktuuri säilitamine	2,3,4 Alus: dokumendi-analüüs	Ekspertide poolt esitati erinevaid seisukohti. Soovitati dimensioonide eristamisest üldse loobuda (nagu Soome näites) või siis ühendada teadmiste ja oskuste dimensioonid. Senise kolme dimensiooniga struktuuri säilitamise toetajad tõid argumendina välja eeskätt muudatuste kooskõlastamise vajaduse EQF-AG-ga.	Ühist seisukohta ei tekkinud

3.1 Soovitused EKR-i tasemekirjelduste struktuuri ja sisu osas

1. EQF-iga ühildatud põhistruktuuri muudatused

Uuringu esialgsete järelduste põhjal ei ole vajadust täiendavate tasemete lisamiseks (nagu on teinud näiteks Holland ja Iirimaa) ega ka uute dimensioonide lisamiseks (nagu on teinud Holland).

Teeme ettepaneku ühendada teadmiste ja oskuste dimensioonid nimetusega „Teadmised ja oskused“ ning muuta dimensiooni „Vastutus ja iseseisva tegutsemise ulatus“ nimetus kujule „Vastutus ja kontekst“. Kahedimensioonilised uuendatud tasemekirjeldused on esitatud tabelis 9. Teadmiste ja oskuste ühendamine on otstarbekas, kuna teadmiste kirjelduste sõnastamisel on eriti kõrgemate tasemete korral sageli hea kasutada tegevusverbe (nt „analüüsib“, „hindab kriitiliselt“, „mõtestab“), mis sisuliselt kirjeldavad juba oskusi. Kahe eraldi dimensiooni hoidmine toob kaasa dubleerimist ja tõlgendamisraskusi. Nende ühendamine loob selgema ja loogilisema ülesehituse, vältides kattuvusi ning lihtsustades hindamist.

Dimensiooni „Vastutus ja iseseisva tegutsemise ulatus“ nimetus sisaldab osaliselt sünonüümseid mõisteid („vastutus“ ja „iseseisev tegutsemine“), samas kui tegelikud kirjeldused hõlmavad ka

laiemat tegutsemiskonteksti (nt rutiinne vs. määramatu keskkond). Pealkirja täpsemaks muutmine toob paremini esile sisu ning vastab sellele, kuidas dimensiooni kasutatakse.

Muudatused säilitavad ühilduvuse EQF-iga, tagades jätkuvalt rahvusvahelise võrreldavuse ja tunnustamise (võrdlusriikides on sarnaseid muudatusi tehtud ja probleeme pole tekkinud).

Kuna valideerimisseminaril ei tekkinud ekspertide seas tasemekirjelduste dimensioonideks jagamise osas üksmeelt, siis oleme koostanud lisaks kahedimensioonilisele variandile (tabel 9) ka tasemekirjelduste kolmedimensioonilise variandi (lisa 1).

2. Esitame tasemekirjeldused tegevusverbidega algavate väidete kaudu.

Tegevusverbid kirjeldavad vaadeldavat käitumist. See muudab tasemekirjeldused otseselt hinnatavaks, sobitab need väljundipõhise lähenemisega ning võimaldab mugavalt ja loomulikult lisada kontekstimõõdet. Tegevusverbid hoiavad kirjeldused üldised, kuid selged – sama sõnakasutus toimib nii üld-, kutse- ja kõrghariduses – kui ka mitteformaalses õppes. Sellist lähenemist kasutavad ka võrdlusriigid Läti, Soome ja Holland, osaliselt ka Iirimaa. Sarnane lähenemine on rakendatud ka Kutsekoja poolt koostatud laiendatud tasemekirjeldustes.

Tegevusverbide valikul oleme lähtunud Bloomi taksonoomia täiendatud versioonist⁵² ja mitmesugustest juhendmaterjalidest, näiteks Euroopa Kutseõppe Arenduskeskuse (Cedefop) materjalidest.⁵³

3. Konteksti mõõtme lisamine

Teeme ettepaneku lisada tasemekirjeldustesse rohkem konteksti mõõdet (nt keskkonna keerukus/ennustatavus), põimides selle süsteemselt vastutuse ja konteksti dimensiooni kirjeldusega.

Võrdlusriikidest rakendab Soome (FINQF) sarnast lähenemist, kuid seal on tasemekirjeldused koondatud üheks tervikuks, mitte esitatud kolme eraldi dimensioonina. Hollandi (NLQF) on konteksti toonud sisse eraldi neljanda dimensioonina, samas kui Iirimaa NFQ eristab muu hulgas teadmiste ulatust ja laadi.

4. Üldoskused

Üldoskuste senisest oluliselt suuremat rõhutamist ei peetud enamiku valideerimisseminarides osalenud ekspertide poolt vajalikuks. Soovitame uuendatud tasemekirjeldustes jätkuvalt markerida peamisi üldoskuste raamistikkes märgitud oskusi: eetika, enesejuhtimine, planeerimine, koostöö, suhtlemine, kriitiline mõtlemine ja analüüs, probleemilahenduskused, loovus jm. Nii on esitatud ettepanekus (tabel 9) ka tehtud. Mõned üldoskused võivad olla viidatud ka kaudselt, näiteks on keeleoskus eelduseks rahvusvahelises keskkonnas tegutsemisele ja rahvusvahelises koostöös osalemisele. Põhjus on ka selles, et vajalike üldoskuste ulatus võib

---

⁵²Krathwohl, D. R. (2002). "A Revision of Bloom's Taxonomy: An Overview." Theory Into Practice, 41(4), 212–218. <https://cmappublic2.ihmc.us/rid%3D1Q2PTM7HL-26LTFBX-9YN8/Krathwohl%202002.pdf>

⁵³ European Centre for the Development of Vocational Training. (2017). Defi ning, writing and applying learning outcomes. https://www.cedefop.europa.eu/files/4156_en.pdf

ajas muutuda, näiteks võib tehisaru põhiste tõlkelahenduste laialdane levik vähendada võõrkeeleskuse olulisust, samas on tõenäoline digioskuste rolli kasv ja uute digioskuste lisandumine üldoskuste raamistikesse.

3.2 Soovitused EKR tasemekirjelduste juurutamiseks

Soovitame seaduses fikseeritava tasemekirjelduste teksti kõrvale koostada ja avaldada laiendatud seletuskirja (mitte õigusakti), mis avab tasemekirjelduste kasutamise võimalusi, selgitab eelloetletud laiemad eesmärgid ning pakub hindajatele ja õppekavade tegijatele tasemepõhised näited (sh digi/TI, teenindus- ja projektitöö). Seletuskiri peaks toimima praktilise tööriistana õppekavade tegijatele ja hindajatele, sisaldades lisaks tasemepõhiste näidetele ka valdkondlikke juhtumipõhiseid näiteid. Soovitame, et seletuskiri oleks avaldatud digitaalses vormis koos otsingu- ja võrdlusvõimalustega, tagades kasutusmugavuse. Tasemekirjelduste juurutamine peab toimuma kooskõlas Eesti haridus- ja tööpoliitika arengukavadega ning kutsestandardite/õppekavade uuendamise tsüklitega. Lisaks võiks seletuskiri kajastada horisontaalseid teemasid, mis on Euroopa Liidus esile kerkinud – digitaliseerumine ja TI, rohepööre, kestlikkus, ettevõtlusoskused ja kodanikupädevused –, ning siduda mikrokvalifikatsioonide integreerimise rahvusvaheliselt tunnustatud digilahendustega (nt Europass).

Tasemekirjelduste uuendamine saab toimuda vajaduspõhiselt, me ei näe põhjust määrata konkreetset aegumistähtaega või uuendamise tähtsust. Seletuskirja saab ja tuleb uuendada sagedamini arvestades muutusi ühiskonnas, töö iseloomus, õppekavades, kutsestandardites jm. Kvalifikatsioonide vastavuse tagamiseks tuleks jälgida ja arvesse võtta ka teiste Euroopa Liidu liikmesriikide arengusuundumusi.

Tasemekirjelduste ajakohastamisel soovitame kaaluda sidusrühmade pidevat monitooringut (nt tööandjate fookusgrupid, eksperthinnangud kord kahe-kolme aasta tagant), isegi kui ametlikku uuendust teha ei plaanita.

3.3 EKR uuendatud tasemekirjeldused

EKR uuendatud kahedimensioonilised tasemekirjeldused on esitatud tabelis 9. Alternatiivne variant, kus on säilitatud kolm dimensiooni, on leitav lisas 1.

Tabel 9. EKR uuendatud kahedimensioonilised tasemekirjeldused

EKR-i tase	Teadmised ja oskused	Vastutus ja kontekst
1	Mõistab lihtsaid juhiseid ja protsesse, teab ja kasutab väga lihtsaid fakte. Seostab teadmisi igapäevatoimingutega. Täidab juhiseid järgides lihtsaid ülesandeid. Kasutab töövahendeid ja lihtsaid tehnoloogiaid juhendamisel. Lahendab etteaimatavaid ja lihtsaid probleeme.	Toimib selgelt piiritletud olukordades otsese juhendamise all tavapärases keskkonnas. Järgib juhendamisel elementaarseid ohutus- ja eetikanõudeid.
2	Omab töö- või õppesuunaalaseid põhiteadmisi ja selgitab lihtsaid protsesse. Leiab ja kasutab infot juhendamisel. Valib ja kasutab lihtsaid töövõtteid, töövahendeid ja tehnoloogiaid ülesannete täitmisel. Tunneb ära tavapärased probleemid ning lahendab need olemasolevate juhiste ja reeglite abil.	Tegutseb juhendamisel tavapärases keskkonnas. Planeerib oma õppimist juhendatult. Vastutab lihtsate ja selgelt määratletud ülesannete eest, järgides ohutus- ja eetikanõudeid. Toimib piiritletud olukordades mõningase iseseisvusega ja juhendamisel.
3	Omab tööalaseid või õppesuunaalaseid teadmisi põhimõistetest ja protsessidest. Rakendab põhimeetodeid, töövahendeid ja tehnoloogiaid ülesannete täitmisel ning tavapäraste probleemide lahendamisel. Kohandab juhiseid ning rakendab neid erinevates, kuid samalaadsetes olukordades.	Tegutseb peamiselt tavapärases keskkonnas, planeerib enesetäiendamist ja tegevusi. Vastutab ülesannete täitmise eest, järgides ohutus- ja eetikanõudeid. Võtab vastutuse rutiinsete ülesannete korrapärase täitmise eest.
4	Omab valdkonnaspetsiifilisi teadmisi ja tunneb nende kasutamise põhimõtteid, seostab teadmisi tavaliselt etteaimatava, kuid muutuda võiva tööspetsiifilise kontekstiga. Lahendab tavapäraseid probleeme, rakendades omandatud töö- või õppesuunaalased kognitiivsed ja praktilisi oskusi ning kasutades asjakohaseid töövahendeid ja tehnoloogiaid.	Tegutseb peamiselt tavapärases keskkonnas, toetab teisi rutiinsetes tegevustes ja vastutab töö kvaliteedi eest, järgib ohutus- ja eetikanõudeid. Kavandab õppimist ja enesearengut. Suhtleb ja teeb koostööd meeskonnas.
5	Tõlgendab valdkondlikke laiaulatuslikke faktilisi ja teoreetilisi teadmisi. Analüüsib muutuste mõju ning hindab oma teadmiste ulatust. Omab põhjalikke erialaspetsiifilisi teadmisi ning on teadlik valdkonna piiridest. Optimeerib töövooge, juurutab ja kohandab uusi tööviise, leiab loovaid lahendusi, kasutades asjakohaseid töövahendeid ja tehnoloogiaid. Teeb tõenduspõhiseid otsuseid ning arendab ja tagab nende kvaliteedi. Lahendab keerukaid probleeme oma töövaldkonnas.	Juhib töö- ja õppesituatsioone osaliselt muutuv keskkonnas, juhendab teisi, tagab ohutuse ja järgib/kujundab eetikanõudeid. Õpib iseseisvalt ja süsteemselt. Toimib ettenägematute muutustega olukordades, juhib ja juhendab teisi ning kontrollib ja arendab enda ja teiste tegevust.

EKR-i tase	Teadmised ja oskused	Vastutus ja kontekst
6	Analüüsib oma valdkonna teadmisi, omades kriitilist arusaama teadmiste kehtivuspiiridest, teooriatest ja meetoditest ning mõtestab nende mõju organisatsioonile ja ühiskonnale. Pakub välja lahendusi muutuvates olukordades, teeb tõenduspõhiseid otsuseid, kasutades asjakohaseid töövahendeid ning tehnoloogiaid. Osaleb interdistsiplinaarses koostöös. Lahendab keerukaid probleeme.	Juhib keerulisi tehnilisi või kutsealaseid tegevusi või projekte. Võtab vastutuse otsuste langetamise eest muutuv keskkonnas, vastutab üksikisikute ja rühmade kutsealase arendamise juhtimise ning ohutuse ja eetikapõhimõtete järgimise eest.
7	Analüüsib süvitsi oma valdkonna teooriaid ja meetodeid, uuenduslike lahenduste võimalusi ja piiranguid ning mõtestab nende mõju organisatsioonile ja ühiskonnale. Loob uusi lahendusi, seob eri valdkondi, argumenteerib nende mõju ja riske. Osaleb arendus- ja uurimistegevustes, arendab välja keerukaid süsteeme või teenuseid, kasutades selleks asjakohaseid töövahendeid ja tehnoloogiaid. Lahendab ebatüüpilisi ja keerukaid probleeme.	Tegutseb võõras ja muutuv keskkonnas (sh rahvusvaheliselt), muudab ja juhib strateegiliselt keerukaid olukordi. Vastutab oma panuse eest valdkonna arengusse. Toetab teiste õppimist ja innovatsiooni. Muudab töö- või õppesituatsioone ning vastutab valdkonna arengusuundade (sh ohutuse ja eetika valdkonnas) eest.
8	Loob ja mõtestab seniste teadmiste baasil ümber teooriaid ja praktikaid, sünteesib valdkondade vahelisi teadmisi ning mõistab uute teooriate ja lähenemisviiside tähendust ja piire. Tegutseb teadmiste esirinnas ja laiendab valdkonna piire. Arendab uuenduslikke meetodeid ja hindab seniseid kriitiliselt, kasutab keerukaid töövahendeid ja tehnoloogiaid. Juhib arendus- ja uurimistegevusi. Kujundab ja rakendab riskijuhtimise põhimõtteid oma tegevusvaldkonnas. Lahendab valdkonna- ja ühiskondlikul tasandil ebatüüpilisi ja keerukaid olukordi ning eetikaprobleeme.	Tegutseb määramatus (sh rahvusvahelises) keskkonnas, juhib strateegilisi muutusi ja teadmiste loomist. Kannab vastutust väärtuste, eetika ja kestlikkuse eest. Juhina näitab autoriteeti, innovatiivset ja terviklikku lähenemist eri kontekstides.

Kasutatud allikad

- Cedefop ja Läti Haridus- ja Teadusministeerium. (2024). Kutseharidus ja -koolitus Euroopas – Läti: süsteemi kirjeldus. Cedefop ja ReferNet.
- CEDEFOP NQF online-tool. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/nqfs-online-tool>
- CEDEFOP. (2022). Ireland 2022. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/nqfs-online-tool/countries/ireland-2022>
- CEDEFOP. (2024). Building a European qualifications map. <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/9191>
- Cedefop. (2022). European Inventory of National Qualifications Frameworks 2022 – Finland. https://www.cedefop.europa.eu/files/finland_-_european_inventory_of_nqfs_2022.pdf
- Cedefop. (2024). European Inventory of National Qualifications Frameworks 2024 – Estonia. https://www.cedefop.europa.eu/files/estonia_-_european_inventory_of_nqfs_2024.pdf
- Dashorst, M., Sanden, K., Pijls, T. (i.a.). NLQF - Netherlands qualifications framework. Nationaal Coördinatiepunt.
- EQF raamistik: Euroopa Liidu Nõukogu soovitus Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku (EQF) kohta (2017). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32017H0615%2801%29>
- European Centre for the Development of Vocational Training. (i.a). Kättesaadav: cedefop.europa.eu
- European Commission. (2022). EQAVET Peer Review on 'The Quality Assurance Process of Developing National Qualification Requirements in Finland' -Flash Report The Finnish Peer Review. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=26393&langId=en>
- European Inventory of NQFs 2022 – Ireland. (2022). https://www.cedefop.europa.eu/files/ireland_-_european_inventory_of_nqfs_2022.pdf
- Eurydice. (2023). Finland - National Qualifications Framework, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurypedia/finland/national-qualifications-framework>
- Finland Ministry of Justice. (2017). Act on the Framework for Qualifications and Other Competence Modules, Pub. L. No. 93/2017, Statute Book of Finland.
- Finnish Education Evaluation Centre, Evaluations, accessed June 6, 2025, <https://www.karvi.fi/en/evaluations>
- Finnish National Agency for Education (OPH). (2025). Qualifications Frameworks, accessed June 3, 2025, <https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/qualifications-frameworks>
- Finnish National Agency for Education. (2025). VET Quality Strategy and Frameworks, <https://www.oph.fi/en/education-system/finnish-vocational-education-and-training/quality-assurance-national-reference/vet-quality-strategy-and-frameworks>
- Framework to the European Qualifications Framework and the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area, 2018, www.oph.fi/qualificationsframework.
- Global Inventory of National & Regional Qualifications Frameworks. (2022). <https://www.cedefop.europa.eu/lv/projects/national-qualifications-framework-nqf>

Haridus- ja Teadusministeerium. Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035.
https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-09/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf

Haridus- ja Teadusministeerium. Kutsekvalifikatsioonid. <https://www.hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kvalifikatsioonid/kutsekvalifikatsioonid>

https://nlqf.nl/images/downloads/Annex_7.1.1a_English_leaflet.pdf

https://www.nlqf.nl/images/downloads/Artikelen/Samenvatting_onderzoek_Impact_NLQF_NID_AP.pdf

Irish Updated EQF Referencing Report (QQI). (2023). <https://europass.europa.eu/en/document-library/eqf-referencing-report-ireland>

Kutsekoda. Eesti Kvalifikatsiooniraamistik. <https://www.kutsekoda.ee/eesti-kvalifikatsiooniraamistik/>

Kutsekoda. Kontseptsioon. Kutsekoja rollist elukestva õppe kompetentsuse süsteemi arengus. 2021. https://www.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/Kontseptsioon_2021.pdf

Kutsekoda. Kutsesüsteemi reform. ESF 2022-2029. <https://www.kutsekoda.ee/esf-2022-2029/>

Kutsekoda. Kutsesüsteemi tutvustus. <https://www.kutsekoda.ee/kutsesusteem/>

Latvian National Coordination Point. <https://nki-latvija.lv/en/ncp>

Latvian Qualifications Framework. <https://nki-latvija.lv/en/lqf>

LevelLab. (2023). Kutsesüsteemi rakendumise analüüs. Lõpparuanne.
<https://hm.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Kutses%C3%BCsteemi%20rakendumise%20anal%C3%BC%C3%BCsi%20aruanne.pdf>

Louko and Blomqvist, Report on the Referencing of the Finnish National Qualifications Framework to the European Qualifications Framework and the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area.

Läti hariduse klassifikatsiooni määrus. Ministrite kabineti määrus nr 322.
<https://likumi.lv/ta/id/291524-noteikumi-par-latvijas-izglitiba-klasifikaciju>

Läti haridussüsteem. <https://aic.lv/en/izglitiba-latvija>

Läti haridussüsteem. <https://www.latvijaskvalifikacijas.lv/izglitibas-sistema/>

Läti Vabariigi haridusseadus. <https://likumi.lv/doc.php?id=50759>

Ministry of Education and Culture. (2017). Act on Vocational Education and Training, Pub. L. No. 531/2017, Statute Book of Finland.
<https://finlex.fi/en/legislation/2017/531?language=fin&highlightId=728700&highlightParams=%7B%22type%22%3A%22BASIC%22%2C%22search%22%3A%22531%2F2017%22%7D>

Ministry of Education and Culture. (2025). Framework for Qualifications and Other Competence Modules, accessed June 6, 2025, <https://okm.fi/en/framework-for-qualifications-and-other-competence-modules>.

Nationaal Coördinatiepunt. (2019). Referencing the Dutch Qualifications Framework NLQF to the European Qualifications Framework. Kättesaadav: https://europass.europa.eu/system/files/2022-05/The_Netherlands_Referencing_Report%5B1%5D.pdf

Nationaal Coördinatiepunt. (2019). Referencing the Dutch Qualifications Framework NLQF to the European Qualifications Framework. Kättesaadav: <https://europass.europa.eu/system/files/2022->

Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). Home. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/>

Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF increases visibility of learning. Kättesaadav: https://nlqf.nl/images/downloads/Annex_7.1.1a_English_leaflet.pdf

Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). NLQF-niveaus. Kättesaadav: <https://www.nlqf.nl/daarom-nlqf/nlqf-niveaus>

Nationaal Coördinatiepunt. (i.a). Wet NLQF. Kättesaadav: <https://nlqf.nl/wetnlqf>

National Qualifications Frameworks (NQF) Online Tool - Finland, 2022, <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/nqfs-online-tool/countries/finland-2022>.

Oska uuringud. <https://oska.kutsekoda.platvorm.ee/>

Quality and Qualifications Ireland. Quality and Qualifications Ireland (qqi.ie)

Referencing of the Latvian Education System to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area. Riga 2017.

Referencing reports. <https://nki-latvija.lv/en/eqf/referencing-reports>

Referencing the Latvian Qualifications Framework to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for European Higher Education Area. Updated Self-Assessment Report Riga, November 2018. https://nki-latvija.lv/content/files/Referencing_report_2018_EN.pdf

ReferNet Finland and Cedefop. (2025). Finland: Updating Competences in Vocational Qualifications. National News on VET,” May 5, 2025.

Riigi Teataja I, 2019, Lisa 1. Kutseseadus. https://www.riigiteataja.ee/akt/1130/3201/9010/Lisa_1.pdf

Riigi Teataja I, 2019. Kutseharidusstandard. <https://www.riigiteataja.ee/akt/117042019006?leiaKehtiv>

Riigi Teataja, 2008. Kutseseaduse eelnõu seletuskiri. <https://www.riigiteataja.ee/oigusuudised/eelvaadeSeadusUudis/403#2>

Riigi Teataja. Kutseseadus. RT I 2008, 24, 156. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12974050>

SOLAS. The Further Education and Training Authority in Ireland. <https://www.solas.ie/>

The Dutch organisation for internationalisation in education. (i.a). Higher education in the Netherlands. Kättesaadav: <https://www.nuffic.nl/en/education-systems/the-netherlands/higher-education#bachelors-degree-wo>

UNESCO Institute for Lifelong Learning, “Recognition, Validation and Accreditation in Finland,” accessed June 6, 2025, <https://www.uil.unesco.org/en/articles/recognition-validation-and-accreditation-finland>

Lisa 1. EKR-i uuendatud tasemekirjeldused – kolme dimensiooniga variant

EKR-i tase	Teadmised	Oskused	Vastutus ja kontekst
1	Mõistab lihtsaid juhiseid ja protsesse, teab ja kasutab väga lihtsaid fakte. Seostab teadmisi igapäevatoimingutega.	Täidab lihtsaid ülesandeid, järgides vastavaid juhiseid. Kasutab töövahendeid ja lihtsaid tehnoloogiaid juhendamisel. Lahendab etteaimatavaid ja lihtsaid probleeme.	Tegutseb otsese juhendamise all tavapärases keskkonnas selgelt piiritletud olukordades. Järgib juhendamisel elementaarseid ohutus- ja eetikanõudeid.
2	Omab töö- või õppesuunaalaseid põhiteadmisi ja selgitab lihtsaid protsesse. Leiab ja kasutab infot juhendamisel.	Valib ja kasutab lihtsaid töövõtteid, töövahendeid ja tehnoloogiaid ülesannete täitmisel. Tunneb ära tavapärased probleemid ning lahendab need olemasolevate juhiste ja reeglite abil.	Tegutseb juhendamisel tavapärases keskkonnas. Planeerib oma õppimist juhendatult. Vastutab lihtsate ja selgelt määratletud ülesannete eest, järgides ohutus- ja eetikanõudeid.
3	Omab töö- või õppesuunaalaseid teadmisi põhimõistete ja protsesside kohta.	Rakendab põhimeetodeid, töövahendeid ja tehnoloogiaid ülesannete täitmisel ning tavapäraste probleemide lahendamisel. Kohandab juhiseid ning rakendab neid erinevates, kuid sarnastes olukordades.	Tegutseb peamiselt tavapärases keskkonnas, planeerib enesetäiendamist ja tegevusi. Vastutab ülesannete täitmise eest, järgides ohutus- ja eetikanõudeid. Võtab vastutuse rutiinsete ülesannete korrapärase täitmise eest.
4	Omab valdkonnaspetsiifilisi teadmisi ja tunneb nende kasutamise põhimõtteid, seostab teadmisi tavaliselt etteaimatava, kuid muutuda võiva tööspetsiifilise kontekstiga.	Lahendab tavapäraseid probleeme, rakendades omandatud töö- või õppesuunaalased kognitiivsed ja praktilisi oskusi ning kasutades asjakohaseid töövahendeid ja tehnoloogiaid.	Tegutseb peamiselt tavapärases keskkonnas, toetab teisi rutiinsetes tegevustes ja vastutab töö kvaliteedi eest, järgib ohutus- ja eetikanõudeid. Kavandab õppimist ja enesearengut, hindab ja parandab oma töö kvaliteeti. Suhtleb ja teeb koostööd meeskonnas.
5	Tõlgendab valdkondlikke laiaulatuslikke faktilisi ja teoreetilisi teadmisi. Analüüsib muutuste mõju ning hindab oma teadmiste ulatust. Omab põhjalikke erialaspetsiifilisi teadmisi ning on teadlik valdkonna piiridest.	Optimeerib töövooge, juurutab ja kohandab uusi tööviise, leiab loovaid lahendusi, kasutades asjakohaseid töövahendeid ja tehnoloogiaid. Teeb tõenduspõhiseid otsuseid ning arendab ja tagab kvaliteedi. Lahendab keerukaid probleeme oma töövaldkonnas.	Juhib töö- ja õppesituatsioone osaliselt muutavas keskkonnas, juhendab teisi, tagab ohutuse ja järgib/kujundab eetikanõudeid. Õpib iseseisvalt ja süsteemselt ning kontrollib ja arendab enda ja teiste tegevust.
6	Analüüsib oma valdkonna teadmisi, omades kriitilist arusaama teadmiste kehtivuspiiridest, teooriatest ja meetoditest ning mõtestab nende mõju organisatsioonile ja ühiskonnale.	Pakub välja lahendusi muutuvates olukordades, teeb tõenduspõhiseid otsuseid, kasutades asjakohaseid töövahendeid ja tehnoloogiaid, ning osaleb interdistsiplinaarses koostöös. Lahendab keerukaid probleeme.	Juhib keerulisi tehnilisi või kutsealaseid tegevusi või projekte. Võtab vastutuse otsuste langetamise eest muutavas keskkonnas, vastutab üksikisikute ja rühmade kutsealase arendamise juhtimise, ohutuse ja eetikapõhimõtete järgimise eest.

EKR-i tase	Teadmised	Oskused	Vastutus ja kontekst
7	Analüüsib süvitsi oma valdkonna teooriaid ja meetodeid, uuenduslike lahenduste võimalusi ja piiranguid ning mõtestab nende mõju organisatsioonile ja ühiskonnale.	Loob uusi lahendusi, seob eri valdkondi, argumenteerib tegevuse mõju ja riske. Osaleb arendus- ja uurimistegevustes, projekteerib keerukaid süsteeme või teenuseid, kasutades selleks töövahendeid ja tehnoloogiaid. Lahendab ebatüüpilisi ja keerukaid probleeme.	Tegutseb võõras ja muutuv keskkonnas (sh rahvusvaheliselt), muudab ja juhib strateegiliselt keerukaid olukordi. Vastutab oma panuse eest valdkonna arengusse. Toetab teiste õppimist ja innovatsiooni. Muudab töö- või õppesituatsioone ning vastutab valdkonna arengute (sh ohutuse ja eetika valdkonnas) eest.
8	Loob ja mõtestab olemasolevate teadmiste baasil ümber teooriaid ja praktikaid, sünteesib valdkondade vahelisi teadmisi ning raamistab uute teooriate ja lähenemisviiside tähendust ja piire. Tegutseb teadmiste esirinnas ja laiendab valdkonna piire.	Arendab uuenduslikke meetodeid ja hindab seniseid kriitiliselt, kasutab keerukaid töövahendeid ja tehnoloogiaid. Juhib arendus- ja uurimistegevusi. Kujundab ja rakendab riskijuhtimise põhimõtteid oma tegevusvaldkonnas. Lahendab valdkonna- ja ühiskondlikul tasandil ebatüüpilisi ja keerukaid olukordi ning eetikaprobleeme.	Tegutseb määramatus (sh rahvusvahelises) keskkonnas, juhib strateegilisi muutusi ja teadmiste loomist. Kannab vastutust väärtuste, eetika ja kestlikkuse eest. Näitab autoriteeti, innovatsiooni ja terviklikkust eri kontekstides.